

Uchwała Nr XLII/257/2021
Rady Powiatu Ostrowieckiego
z dnia 28 kwietnia 2021 r.

w sprawie uchwalenia 3 – letniego Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Ostrowieckim na lata 2021 – 2023.

Na podstawie art. 4 ust. 1 pkt 3a i art. 12 pkt 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (tekst jednolity: Dz. U. z 2020 r. poz. 920) w związku z art. 180 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jednolity: Dz.U. z 2020 r. poz. 821 z późn. zm.) Rada Powiatu Ostrowieckiego uchwala co następuje:

§ 1

Przyjmuje się 3 - letni Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Ostrowieckim na lata 2021 – 2023 w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2

Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu Ostrowieckiego.

§ 3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady

Mariusz Pasternak

*Załącznik do Uchwały Nr XLII/257/2021
Rady Powiatu Ostrowieckiego
z dnia 28 kwietnia 2021 r.*

*Powiatowy
Program Rozwoju Pieczy Zastępczej
w Powiecie Ostrowieckim
na lata 2021 – 2023*

Ostrowiec Świętokrzyski 2021

Spis treści

Wstęp.....	3
1. Podstawy prawne.....	4
2. Realizacja Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2018 – 2020	7
2.1 Realizacja zadań wynikających z Projektu "Wsparcie dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w okresie epidemii COVID-19"	12
3. Diagnoza sytuacji społecznej	14
4. Piecza zastępcza w Powiecie Ostrowieckim	22
4.1. Rodzinna piecza zastępcza	23
4.2. Organizator rodzinnej pieczy zastępczej	27
4.3. Instytucjonalna piecza zastępcza.....	33
5. Pełnoletni wychowankowie pieczy zastępczej	35
6. Cele i rezultaty.....	38
6.1. Cel główny.	38
6.2. Cele szczegółowe	38
6.3. Zakładane rezultaty	42
7. Monitoring i ewaluacja.....	43

Dla dobra dzieci, które potrzebują szczególnej ochrony i pomocy ze strony dorosłych, środowiska rodzinnego, atmosfery szczęścia, miłości i zrozumienia, w trosce o ich harmonijny rozwój przyszłą samodzielność życiową, dla zapewnienia ochrony przysługujących im praw i wolności, dla dobra rodziny, która jest podstawową komórką społeczeństwa oraz naturalnym środowiskiem rozwoju i dobra wszystkich jej członków, a w szczególności dzieci, w przekonaniu, że skuteczna pomoc dla rodziny przeżywającej trudności w opiekowaniu się i wychowywaniu dzieci oraz skuteczna ochrona dzieci i pomoc dla nich może być osiągnięta przez współpracę wszystkich osób, instytucji i organizacji pracujących z dziećmi i rodzicami (...)

Preambuła ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej

Wstęp

Obowiązek wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych oraz organizacji pieczy zastępczej spoczywa na jednostkach samorządu terytorialnego oraz na organach administracji rządowej.

Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2021 - 2023 został opracowany zgodnie z art. 180 pkt. ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2020, poz. 821 z późn. zm.) i jest kontynuacją poprzednich działań programowych.

Przezwyciężanie trudności i pomoc rodzinom możliwa jest wyłącznie dzięki wzajemnej współpracy osób, instytucji i organizacji powołanych do pracy z dziećmi i rodzicami. Ustawa podzieliła kompetencje w zakresie pracy z rodziną naturalną pomiędzy samorząd gminny i powiatowy. Pomoc rodzinie naturalnej pozostawiono w gestii gminy, zaś organizację pieczy zastępczej powierzono powiatowi. Umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej ma być ostatecznością, która winna następować po wykorzystaniu przez gminę wszystkich możliwych form wsparcia rodziny.

Rodzina jest dla dziecka naturalnym i pierwotnym środowiskiem, w którym przebywa od urodzenia. To w rodzinie uczy się podstawowych zachowań, zdobywa nowe doświadczenia i przejmuje pewne wzorce. Wiele rodzin boryka się z trudnościami, które uniemożliwiają wychowywanie się dziecka w warunkach domu rodzinnego. Spełnianie tej roli wymaga wówczas interwencji i wsparcia przez instytucje do tego powołane w tym tut. Centrum. Rodziny zastępcze, obok rodzin adopcyjnych, niewątpliwie stanowią jedną z najpopularniejszych i najbardziej optymalnych form opieki kompensacyjnej nad dzieckiem opuszczonym. Forma ta pozwala dziecku na wzrastanie w najbardziej korzystnych dla niego warunkach, tak by otoczone było atmosferą rodzinnego ciepła, troski, jak również miało zapewnione odpowiednie warunki do wszechstronnego rozwoju i nauki.

Program został przygotowany w oparciu o diagnozę sytuacji rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej funkcjonującej na terenie Powiatu Ostrowieckiego oraz o aktualne potrzeby wynikające z konieczności umieszczania dzieci poza rodzinami biologicznymi.

Przy opracowaniu w/w dokumentu wykorzystano dane za lata 2018 – 2020 pochodzące ze sprawozdań rzeczowo – finansowych dotyczących wykonywania przez powiat zadań z zakresu wspierania rodziny i systemie pieczy zastępczej, sprawozdań resortowych MPiPS, sprawozdań GUS oraz opracowań własnych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Ostrowcu Św. Celem głównym Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej 2021 – 2023 jest wspieranie rozwoju pieczy zastępczej

w Powiecie Ostrowieckim ze szczególnym nastawieniem na wybudowanie docelowo systemu nowych form rodzinnych niezawodowych oraz formy instytucjonalnej pełniącej rolę placówki opiekuńczo – terapeutycznej. Wspieranie dotychczasowych dwóch form rodzin zastępczych zawodowych pełniących funkcję pogotowia rodzinnego oraz pięciu placówek opiekuńczo – wychowawczych typu socjalizacyjnego, a także dostosowanie form instytucjonalnych do obowiązujących standardów.

1. Podstawy prawne.

Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej będzie realizowany w oparciu o następujące akty prawne:

1. Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (*Dz. U. z 2020 r., poz. 821 z późn. zm.*);
2. Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (*Dz. U. 2020 r., poz. 920*);
3. Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. - Kodeks rodzinny i opiekuńczy (*Dz. U. z 2020 r., poz. 1359*);
4. Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (*Dz. U. z 2020 r., poz. 1876 z późn. zm.*);
5. Konwencja o Prawach Dziecka z 20 listopada 1989 r. - Tekst Konwencji o prawach dziecka opublikowany wraz z załącznikiem zawierającym zastrzeżenia i deklaracje strony polskiej (*Dz. U. z 1991 r. Nr 120, poz. 526*);
6. Europejska Konwencja o wykonywaniu praw dzieci z dnia 25 stycznia 1996 r. (*Dz. U. z 2000 r., Nr 107, poz. 1128*);
7. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (*Dz. U. z 1997 r., Nr 78, poz. 483 z późn. zm.*);
8. Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki społecznej z dnia 22 grudnia 2011 r. w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej (*Dz. U. z 2011 r., Nr 292, poz. 1720*);
9. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (*Dz. U. z 2020 r., poz. 2018 z późn. zm.*);
10. Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki społecznej w sprawie szkoleń dla kandydatów do sprawowania pieczy zastępczej (*Dz. U. z 2011 r., 274, poz. 1620*);
11. Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki społecznej z dnia 3 sierpnia 2012 roku w sprawie udzielenia pomocy na usamodzielnienie, kontynuowanie nauki i zagospodarowanie (*Dz. U. z 2012 r. poz. 954*).

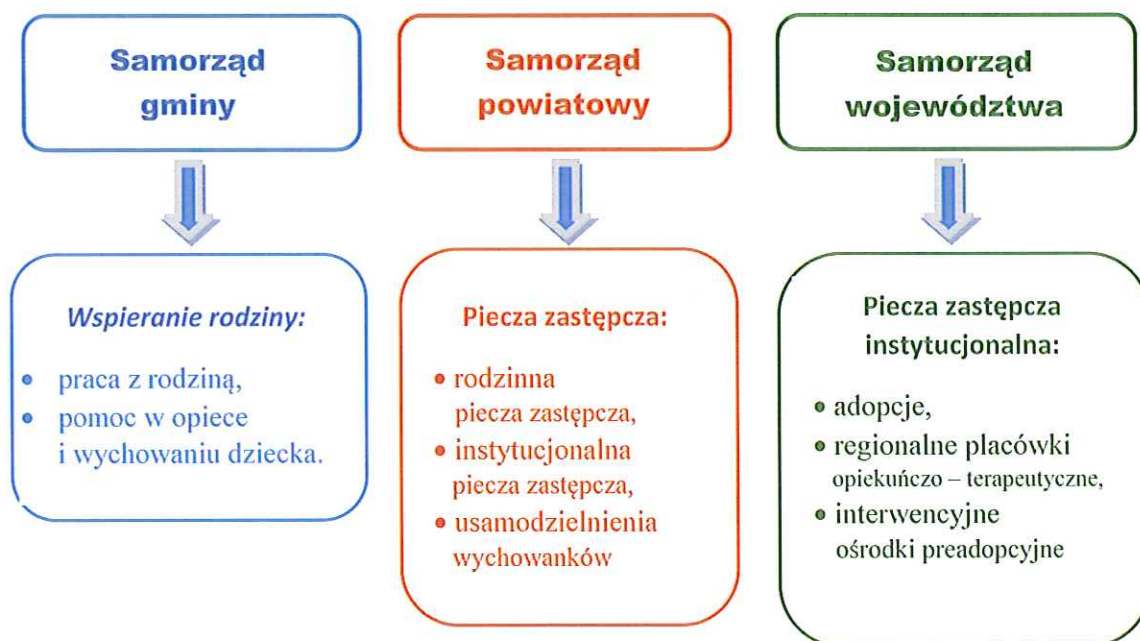
Program został opracowany także z uwzględnieniem treści dokumentów takich jak:

1. „Regionalny Program Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej do roku 2025” przyjęty Uchwałą Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego Nr XI/146/19 z dnia 22 lipca 2019 r.
2. „Strategia Polityki Społecznej Województwa Świętokrzyskiego na lata 2012 - 2020”, przyjęta Uchwałą Nr XVI/296/12 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 30 stycznia 2012 r.

Program będzie realizowany z uwzględnieniem podmiotowości dziecka i rodziny oraz prawa dziecka do:

- wychowania w rodzinie, a w przypadku wychowania dziecka poza rodziną zapewnienia w miarę możliwości, zgodnie z jego potrzebami opieki i wychowania w rodzinnych formach pieczy zastępczej,
- zapewnienia stabilnego środowiska wychowawczego,
- utrzymywania osobistych kontaktów z rodziną z wyjątkiem przypadków, w których sąd zakazał takich kontaktów,
- powrotu do rodziny naturalnej,
- ochrony przed arbitralną lub bezprawną ingerencją w życie dziecka,
- praktyk religijnych zgodnych z wolą rodziców i potrzebami dziecka,
- traktowania w sposób sprzyjający poczuciu godności i wartości osobowej,
- kształcenia, rozwoju uzdolnień, zainteresowań, przekonań, zabawy i wypoczynku,
- ochrony przed poniżającym traktowaniem,
- pomocy w przygotowaniu do samodzielnego życia,
- dostępu do informacji dotyczących jego pochodzenia,
- wyrażania opinii w sprawach, które go dotyczą, odpowiednio do jego wieku i stopnia dojrzałości.

Podział kompetencji w zakresie organizacji wsparcia rodziny i pieczy zastępczej pomiędzy samorządami

Zadania Samorządu Powiatowego związane z organizacją systemu pomocy dziecku i rodzinie:

Do zadań własnych Samorządu Powiatowego należą:

- ✓ opracowanie i realizacja 3-letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej, zawierających między innymi coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych,
- ✓ zapewnienie dzieciom pieczy zastępczej w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka oraz w placówkach opiekuńczo - wychowawczych,
- ✓ organizowanie wsparcia osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka oraz placówki opiekuńczo-wychowawcze i regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne, przez wspieranie procesu usamodzielnienia,
- ✓ tworzenie warunków do powstawania i działania rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka i rodzin pomocowych,
- ✓ prowadzenie placówek opiekuńczo - wychowawczych oraz placówek wsparcia dziennego o zasięgu ponad-gminnym,
- ✓ organizowanie szkoleń dla rodzin zastępczych, prowadzących rodzinne domy dziecka i dyrektorów placówek opiekuńczo - wychowawczych typu rodzinnego oraz kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka lub pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego;
- ✓ organizowanie wsparcia dla rodzinnej pieczy zastępczej, w szczególności przez tworzenie warunków do powstawania: - grup wsparcia, - specjalistycznego poradnictwa,
- ✓ wyznaczanie organizatora rodzinnej pieczy zastępczej,
- ✓ prowadzenie rejestru danych o osobach zakwalifikowanych do pełnienia lub pełniących pieczę zastępczą,
- ✓ finansowanie:
  - świadczeń pieniężnych dotyczących dzieci z terenu powiatu ostrowieckiego, umieszczonych w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka, placówkach opiekuńczo - wychowawczych, regionalnych placówkach opiekuńczo - terapeutycznych, interwencyjnych ośrodkach preadopcyjnych lub rodzinach pomocowych, na terenie powiatu ostrowieckiego lub na terenie innego powiatu,
  - pomocy przyznawanej osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka, placówki opiekuńczo - wychowawcze lub regionalne placówki opiekuńczo – terapeutyczne lub młodzieżowe ośrodki wychowawcze (w oparciu o ustawę o pomocy społecznej),
  - szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka lub pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo - wychowawczej typu rodzinnego oraz szkoleń dla rodzin zastępczych, prowadzących rodzinne domy dziecka oraz dyrektorów placówek opiekuńczo - wychowawczych typu rodzinnego,
- ✓ sporządzanie sprawozdań rzeczowo - finansowych z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie, ministerstwu,

- ✓ przekazywanie do biura informacji gospodarczej informacji o powstaniu zaległości z tytułu nieponoszenia opłat za pobyt dziecka w pieczy zastępczej.
- Ponadto Samorząd Powiatu realizuje zadania zlecone do których należą
- realizacja zadań wynikających z rządowych programów wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej,
  - finansowanie pobytu w pieczy zastępczej cudzoziemców z uregulowaną sytuacją prawną w zakresie ich pobytu w Polsce.

2. Realizacja Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2018 – 2020.

Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2018 – 2020 został opracowany przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ostrowcu Świętokrzyskim na mocy ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Był on przeanalizowany i przyjęty Uchwałą Nr IV/15/2018 Rady Powiatu w Ostrowcu Świętokrzyskim z dnia 21 grudnia 2018 r. Zapisy Programu były respektowane, zaś koszty jego realizacji były zawarte w budżecie Powiatu Ostrowieckiego na poszczególne lata.

Program ten jest obrazem wizji rozwoju pieczy zastępczej w Powiecie Ostrowieckim. Przyjęto wówczas jako główny cel:

„Stworzenie w Powiecie Ostrowieckim zintegrowanego systemu pieczy zastępczej z ukierunkowaniem na rodzinne formy wsparcia”.

Dla potrzeb jego osiągnięcia wytyczono także cele szczegółowe obejmujące:

1. Rozwój i wsparcie rodzinnych form pieczy zastępczej.
2. Pracę z rodzinami biologicznymi dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej.
3. Wspieranie pełnoletnich wychowanków placówek opiekuńczo – wychowawczych i rodzin zastępczych w procesie usamodzielniania.
4. Utrzymanie odpowiedniego poziomu świadczonych usług na terenie powiatu ostrowieckiego w zakresie instytucjonalnej pieczy zastępczej.

W odniesieniu do *pierwszego celu* szczegółowego prowadzono następujące działania:

- Promowano w środowisku lokalnym rodzinne formy pieczy zastępczej poprzez prowadzenie kampanii informacyjnych przy współpracy z lokalnymi mediami, szkołami, dystrybucję ulotek, zamieszczano informacje na stronie internetowej Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Ostrowcu Świętokrzyskim oraz udział w festynach i innych akcjach organizowanych m.in. przez Wojewodę Świętokrzyskiego,
- Pozyskiwano kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej oraz organizowano szkolenia dla tych osób, zgodnie z rozeznanymi potrzebami w tym zakresie,

- Wspierano istniejące rodziny zastępcze w ramach *grup wsparcia* oraz organizowano specjalistyczne szkolenia mające na celu podniesienie ich kwalifikacji biorąc pod uwagę potrzeby rodzin,
- Zatrudnienie koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej, następowało zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- Zapewniano wsparcie psychologiczne osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą,
- Przyznawano świadczenia pieniężne, zgodnie z przepisami prawa,
- Współpracowano z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz rodzicielstwa zastępczego,
- Opracowano i wdrażano projekty dotyczące rozwoju pieczy zastępczej w Powiecie Ostrowieckim,
- Pozyskiwano środki zewnętrzne na realizację Programu, w tym środki rządowe, na podstawie art.187 ust. 1pkt 2 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

W latach 2018 – 2020 Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ostrowcu Świętokrzyskim pozyskało środki z budżetu państwa w ramach „**Programu Asystent Rodziny i Koordynator Rodzinnej Pieczy Zastępczej**”, ogłoszonego przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej.

W 2018 roku Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ostrowcu Świętokrzyskim w ramach Programu Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej pn. „Programu Asystent Rodziny i Koordynator Rodzinnej Pieczy Zastępczej” otrzymało dofinansowanie do zatrudnienia koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej w kwocie 96 154,00 zł.

W 2019 roku Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ostrowcu Świętokrzyskim w ramach w/w Programu uzyskało dofinansowanie do zatrudnienia koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej w wysokości 70 773,00 zł.

Pomimo wcześniejszych zapowiedzi w roku 2020 „*Program asystent rodziny i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej*” nie został ogłoszony przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w Warszawie.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ostrowcu Św. jako Organizator rodzinnej pieczy zastępczej w 2020 roku w miarę możliwości realizowało powierzone zadania. Należy jednak nadmienić, że istnieją trudne do przezwyciężenia bariery dla Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Ostrowcu Św., które nie do końca pozwoliły należycie realizować zadania organizatora rodzinnej pieczy zastępczej, są nimi między innymi: małe zainteresowanie społeczności lokalnej pełnieniem funkcji rodzica zastępczego oraz nie uwzględnianie przez sądy informacji zawartych w opiniach dot. rodzin zastępczych, które nie spełniają warunków o których mowa w ustawie. Dodatkowym utrudnieniem była ogłoszona pandemia w kraju w związku z rozprzestrzenianiem się wirusa Sars-Cov-19. Znaczne ograniczenie bezpośrednich kontaktów, organizowania spotkań oraz imprez masowych spowodowało, iż pomimo przeprowadzenia procedur dotyczących zapytań ofertowych na zorganizowanie festynu promującego rodzicielstwo zastępcze działanie to nie zostało zrealizowane. Podpisano

stosowne porozumienia zmieniające terminy realizacji w/w działań (tj. po zniesieniu obostrzeń pandemicznych) .

Zakładany cel realizowany był poprzez podnoszenie świadomości społeczności lokalnej w temacie zasad tworzenia i funkcjonowania form pieczy zastępczej. Uwrażliwiano społeczność lokalną na dużą potrzebę niesienia pomocy dzieciom częściowo lub całkowicie pozbawionym opieki i wychowania w rodzinach naturalnych. Utworzone rodziny zastępcze miały możliwość uczestniczenia w grupach wsparcia, korzystania z porad psychologa oraz nieodpłatnych usług prawnych.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ostrowcu Świętokrzyskim wraz z partnerami: Gmina Ostrowiec – Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Ostrowcu Świętokrzyskim i Zakładem Doskonalenia Zawodowego w Ostrowcu Świętokrzyskim przystąpili do Projektu Unijnego pn. „*Razem Raźniej*” realizowanego w okresie od 01.04.2019 r. do 31.12.2021 r. finansowanego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego 2014 – 2020 Europejskiego Funduszu Społecznego RPSW.09.02.01-26-0004/19 Oś priorytetowa 9.1. Włączenie społeczne i walka z ubóstwem. Poddziałanie 9.2.1. Rozwój wysokiej jakości usług społecznych. Celem głównym projektu jest zwiększenie wydolności osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym w procesie przygotowania do życia w lokalnym społeczeństwie poprzez kształtowanie prawidłowych postaw społecznych i wprowadzenie nowych metod pracy z rodziną oraz zwiększenie dostępności do usług społecznych, wsparcia rodzin i pieczy zastępczej.

Cel osiąga się poprzez realizację w projekcie zadań:

Partnera – Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Ostrowcu Świętokrzyskim i Zakładu Doskonalenia Zawodowego

MOPS organizuje:

- spotkania w ramach „szkoły rodzin”,
- sąsiedzkie usługi opiekuńcze,
- usługi asystenta osoby niepełnosprawnej.

ZDZ w ramach aktywizacji społecznej organizuje:

- kursy i warsztaty dla wychowanków opuszczających pieczę zastępczą (prawo jazdy, wózek widłowy, kucharz, wizażysta, itp.),
- wyjazdy połączone z warsztatami dla rodzin zastępczych.

Do zadań Lidera Projektu – Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Ostrowcu Świętokrzyskim należy:

- 1) Wsparcie na rzecz osób funkcjonujących w ramach pieczy zastępczej: 50 rodzin zastępczych tj. 170 osób. Dla 50 rodzin funkcjonujących w ramach pieczy zastępczej po przeprowadzeniu procedur przetargowych wyłoniono wykonawcę, który zorganizował łącznie 16 wyjazdów (3 i 5 dniowych) do miejscowości atrakcyjnych turystycznie np. Zakopane, Wisła, Krynica Zdrój czy Kazimierz Dolny. Głównym celem organizowanych wycieczek krajoznawczych była szeroko pojęta integracja społeczna rodzin zastępczych funkcjonujących na terenie

Powiatu Ostrowieckiego, dodatkowo wzbogacona o zorganizowane dla rodziców zastępczych warsztaty o różnych modułach np.:

- ✓ *trening komunikacji partnerskiej,*
- ✓ *trening mediacji rodzinnych i integracji emocjonalnej,*
- ✓ *potrzeby dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej, kompensowanie braków edukacyjnych i psychospołecznych,*
- ✓ *budowanie twórczych relacji oraz kształtowanie więzi z rodzicami biologicznymi.*

2) Wsparcie procesu usamodzielniania i integracji ze środowiskiem, w tym poradnictwo specjalistyczne dla 20 wychowanków opuszczających pieczę zastępczą. Usamodzielniani wychowankowie, którzy opuszczają pieczę zastępczą mogli skorzystać ze wsparcia specjalistycznego np. porad psychologa, doradcy zawodowego, terapeuty i prawnika. Dwudziestu (20) młodych ludzi wzięło udział w szkoleniach i warsztatach wielomodułowych o różnej tematyce między innymi:

- ✓ *kosmetyczka z wizazem,*
- ✓ *kucharz – carving - kelner,*
- ✓ *kierowca wózków jezdniowych,*
- ✓ *spawacz MAG, TIG, plazma,*
- ✓ *prawo jady kat. B.*

3) W ramach projektu w październiku 2019 r. zostały zakupione dwa oddzielne mieszkania treningowe o powierzchniach 47,68 m² oraz 47,95 m², w których przebywać może 8 wychowanków po opuszczeniu pieczy zastępczej. Jedno z mieszkań zostało przeznaczone dla usamodzielnianych dziewczyn, drugie dla chłopców. W skład każdego z mieszkań wchodzi: dwa pokoje, kuchnia, łazienka z WC oraz korytarz wejściowy. Osoby przebywające w mieszkaniach mają możliwość korzystania z porad doradcy zawodowego, prawnika oraz pracownika socjalnego. Wszyscy objęci są wsparciem psychologa oraz licznymi treningami, usprawniającymi samodzielne funkcjonowanie osób w środowisku takimi, jak:

- *trening finansowy,*
- *trening organizacji czasu wolnego i uczestnictwa w życiu społecznym,*
- *trening gospodarczo – techniczny,*
- *trening kulinarny,*
- *trening higieny,*
- *trening informatyczny,*
- *trening załatwiania spraw urzędowych,*
- *trening sprawności fizycznej.*

Nadzór i kontrolę nad prawidłowym funkcjonowaniem mieszkań oraz przebywającą w nich młodzieżą sprawują opiekunowie - na co dzień pracownicy tut. Centrum. Młodzież, skierowana do wsparcia w mieszkaniach treningowych w okresie trwania projektu nie ponosi żadnych kosztów.

4) Zorganizowanie szkoleń „PRIDE” dla kandydatów na rodziny zastępcze – 30 osób. W 2019 i 2020 roku zorganizowano szkolenie dla 20 osób – kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej i już utworzonych rodzin zastępczych (niezawodowych) w oparciu o podstawy programu „PRIDE”.

W projekcie zaplanowano, że w 2021 roku w takim szkoleniu weźmie udział jeszcze 10 osób. Zabezpieczono środki na pokrycie kosztów zatrudnienia certyfikowanych trenerów oraz koszt zakupu materiałów szkoleniowych.

- 5) Prowadzenie „Grup Wsparcia” dla funkcjonujących w powiecie rodzin zastępczych. Psycholog oraz specjalista pracy z rodziną zatrudnieni w tut. PCPR raz w miesiącu spotykają się z rodzinami zastępczymi. Specjaliści pomagają w rozwiązywaniu problemów opiekuńczo – wychowawczych. Rodzice zastępczy mają możliwość wymiany swoich doświadczeń oraz rozmowy ze specjalistami.
- 6) Utworzenie **Punktu Interwencji Kryzysowej (PIK)** dla mieszkańców powiatu. W budynku Zakładu Doskonalenia Zawodowego przy ul. Furmańskiej 5 w Ostrowcu Świętokrzyskim w zaadoptowanym pomieszczeniu utworzono Punkt Interwencji Kryzysowej. Osoby będące w trudnej sytuacji życiowej, dotknięte przemocą domową, szukające informacji i wsparcia w rozwiązywaniu swoich problemów związanych z szeroko rozumianą przemocą domową, mogą uzyskać wsparcie psychologa, terapeuty ds. uzależnień oraz prawnika. Wymienieni specjaliści udzielają bezpłatnych porad we wtorki, środy oraz piątki w godzinach od 15⁰⁰ o 18⁰⁰. Mieszkańcy Powiatu Ostrowieckiego mogą również skorzystać ze wsparcia i porad pracowników w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Ostrowcu Św. codziennie w godzinach od 7⁰⁰ do 15⁰⁰. Informacje dotyczące funkcjonowania **PIK** zostały przekazane do wszystkich instytucji udzielających osobom wsparcia w tym zakresie tj.: MOPS, GOPS, OPS, Policja, placówkom oświatowym, itp., oraz zamieszczone zostały na stronie internetowej PCPR w Ostrowcu Św. i publikowane w mediach lokalnych.

Drugi cel szczegółowy osiągnano poprzez:

- motywowanie rodziców biologicznych dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej do współpracy mającej na celu pomoc w przywróceniu im władzy rodzicielskiej poprzez odbudowanie właściwego modelu postępowania w pełnieniu ról społecznych, w tym rodzinnych m.in. zapewniając udział w zespołach dokonujących oceny sytuacji dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych i rodzinnym domu dziecka oraz poradnictwo psychologiczne,
- współpracę z lokalnymi instytucjami i służbami działającymi na rzecz aktywizacji rodziny naturalnej w celu poprawy sytuacji życiowej oraz zmiany stylu życia rodziny biologicznej dziecka m.in. poprzez współpracę zainteresowanych z asystentami rodziny, kuratorami. Prowadzone działania zaowocowały w niektórych przypadkach powrotem dzieci do rodziny naturalnej.

Trzeci cel szczegółowy dotyczył - wspierania pełnoletnich wychowanków placówek opiekuńczo - wychowawczych i rodzin zastępczych w procesie usamodzielniania. Podczas realizacji w/w celu realizowano następujące działania:

- wspieranie osób usamodzielnianych w uzyskaniu wykształcenia/kwalifikacji zawodowych,
- pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych,

- przyznawanie pomocy pieniężnej na kontynuowanie nauki, usamodzielnienie oraz zagospodarowanie,
- motywowanie wychowanków do aktywnego poszukiwania pracy.

Proces usamodzielnienia wychowanków pieczy zastępczej prowadzony jest zgodnie z ustaleniami zawartymi w Indywidualnym Programie Usamodzielnienia opracowanym przez wychowanka wspólnie z opiekunem usamodzielnienia i zaakceptowanym przez dyrektora Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Ostrowcu Świętokrzyskim. Realizacja wniosków na poszczególne formy pomocy w określonych terminach stanowi składową działań mających zapewnić stabilizację życiową pełnoletnich wychowanków. Chodzi tu nie tylko o świadczenia na kontynuowanie nauki, usamodzielnienie, zagospodarowanie, ale także o pomoc w uzyskaniu zatrudnienia oraz odpowiednich warunków mieszkaniowych. O ile zapewnienie przez powiat środków finansowych na poszczególne formy pomocy pieniężnej jest możliwe, o tyle pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych i zatrudnieniu nastręcza wiele trudności. Skuteczność działań w zakresie przydziału lokalu mieszkalnego jest uzależniona od zasobów, jakimi dysponują poszczególne gminy.

Zaspokajanie potrzeby związanej z poprawą warunków mieszkaniowych jest realizowane poprzez udzielanie pomocy na usamodzielnienie oraz zagospodarowanie. Przyznawanie mieszkania pełnoletnim wychowankom leży w gestii odpowiednich jednostek obsługujących poszczególne gminy, z których osoby te pochodzą. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ostrowcu Świętokrzyskim w uzgodnieniu z osobami usamodzielnianymi występuje pisemnie do tych jednostek o pomoc w powyższym zakresie. W odniesieniu do kwestii pomocy w uzyskaniu zatrudnienia jest ona oparta na współpracy wychowanków z powiatowymi urzędami pracy, z którymi współdziała także Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ostrowcu Świętokrzyskim. Wszyscy usamodzielniani wychowankowie są motywowani do aktywnego poszukiwania ofert pracy.

Czwarty cel dotyczył - utrzymania odpowiedniego poziomu świadczonych usług na terenie Powiatu Ostrowieckiego w zakresie instytucjonalnej pieczy zastępczej. Na terenie Powiatu Ostrowieckiego funkcjonuje 5 placówek opiekuńczo - wychowawczych. Należy zwrócić szczególną uwagę na to, że pobyt w placówce z założenia ma mieć charakter przejściowy tj. do czasu powrotu dziecka do rodziny naturalnej lub ustanowienia dla niego rodziny zastępczej lub adopcyjnej.

2.1 Realizacja zadań wynikających z Projektu „Wsparcie dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w okresie epidemii COVID-19”.

W dniu 23 lipca 2020 r. pomiędzy Wojewodą Świętokrzyskim a Powiatem Ostrowieckim została zawarta umowa nr 8/2020 na realizację przez samorząd powiatowy Projektu „Wsparcie dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w okresie epidemii COVID-19”, w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój lata 2014 – 2020, Działanie 2.8 Rozwój usług społecznych świadczonych w środowisku

lokalnym, PI 9iv: Ułatwienie dostępu do przystępnych cenowo, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym. Wojewoda przekazał Samorządowi środki finansowe w wysokości **504.025,00 zł** z przeznaczeniem na realizację projektu. Środki pochodziły z dwóch źródeł tj. płatności ze środków europejskich w kwocie **424 792,27 zł** co stanowi 84,28 % dofinansowania oraz ze środków w formie współfinansowania krajowego w kwocie **79 232,73 zł** co stanowiło 15,72%. Głównym celem projektu, było zapobieganie i ograniczenie negatywnych skutków wystąpienia COVID-19 w obszarze pieczy zastępczej. Realizacja celu nastąpiła poprzez wzmocnienie rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka placówek opiekuńczo-wychowawczych, regionalnych placówek opiekuńczo – terapeutycznych, interwencyjnych ośrodków preadopcyjnych, w zakresie bezpiecznej realizacji zadań tych podmiotów w okresie epidemii Covid-19. W ramach pomocy w organizacji zdalnego nauczania wsparcie otrzymały dzieci umieszczone w pieczy zastępczej poprzez zakup sprzętu komputerowego, oprogramowania i sprzętu audiowizualnego.

Celem szczegółowym Projektu było zatem wsparcie dzieci, rodziców zastępczych i pracowników rodzinnych oraz instytucjonalnych podmiotów pieczy zastępczej w sytuacji zagrożenia epidemią choroby COVID 19 poprzez:

- a) zakup wyposażenia na cele realizowania zadań w trybie zdalnego nauczania (w tym zakup komputerów - laptopów, oprogramowania oraz sprzętu audiowizualnego oraz oprogramowania dla dzieci z niepełnosprawnością);
- b) zakup środków ochrony indywidualnej i wyposażenia do bezpośredniej walki z epidemią (w tym zakup środków ochrony indywidualnej maseczek, rękawiczek, zakup środków dezynfekcyjnych);
- c) zakup wyposażenia do organizacji miejsc kwarantanny/izolacji dla dzieci z pieczy zastępczej.

Projekt jest zgodny z ideą de-instytucjonalizacji, tj. procesem przejścia od opieki instytucjonalnej do opieki świadczonej na poziomie lokalnych społeczności. Odbiorcami wsparcia są jednostki samorządu powiatu i samorządu województwa, czyli organy prowadzące lub zlecające realizację zadań własnych podmiotom niepublicznym na podstawie art.190 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, w zakresie prowadzenia placówek opiekuńczo -wychowawczych, regionalnych placówek opiekuńczo –terapeutycznych, interwencyjnych ośrodków preadopcyjnych oraz rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka.

Bezpośrednimi odbiorcami projektu byli wychowankowie umieszczeni w pieczy zastępczej rodzinnej i instytucjonalnej, w tym osoby uczące się, które pozostały w pieczy zastępczej do 25 roku życia na podstawie art. 37 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz ich opiekunowie.

W ramach projektu środki ochrony osobistej otrzymali wychowankowie, rodzice zastępczy oraz pracownicy rodzinnej (rodziny zastępcze spokrewnione, rodziny zastępcze niezawodowe, rodziny zaszepcze zawodowe oraz rodzinne domy dziecka) i instytucjonalnej pieczy zastępczej. Po przeprowadzeniu procedur przetargowych został zakupiony stosowny sprzęt audiowizualny, komputery oraz środki ochrony, które

zostały przekazane dla dzieci przebywających w placówkach oraz w rodzinach zastępczych.

1. **Sprzęt komputerowy wraz z oprogramowaniem** - 128 laptopów oraz 4 tablety.
2. **Sprzęt Audiowizualny** – 11 telewizorów, 5 projektorów z rzutnikiem i ekranem
3. **Środki ochrony indywidualnej i wyposażenia** do bezpośredniej walki z epidemią to m.in. środki ochrony indywidualnej: maseczki – 4170 sztuk, rękawiczki – 20850 sztuk, środki dezynfekcyjne – 269 litrów.
4. **Wyposażenie miejsc kwarantanny/izolacji** dla dzieci z instytucjonalnej pieczy zastępczej – między innymi: łóżka, szafy, biurka, sprzęt do stref odpoczynku oraz inne wyposażenie niezbędne do zorganizowania i wyposażenia miejsc kwarantanny / izolacji – 5.

Po okresie trwałości projektu, tj. po 5 latach od zakończenia projektu, sprzęt komputerowy i audiowizualny staje się własnością Samorządu, który ma za zadanie wykorzystać go na potrzeby dzieci przebywających w pieczy zastępczej. Natomiast sprzęt wyposażenia miejsc izolacji -kwarantanny po zakończeniu projektu i czasie epidemii powinien być wykorzystywany do opieki nad dziećmi o charakterze interwencyjnym.

3. Diagnoza sytuacji społecznej.

Diagnoza (gr. diagnosis), czyli rozpoznanie, stanowiła początkowy etap niezbędny do opracowania niniejszego Programu. Zebranie danych, ich analiza przyczyniła się do zidentyfikowania zdarzeń i poznania sytuacji społecznych występujących na terenie Powiatu Ostrowieckiego.

Na terenie Powiatu Ostrowieckiego z różnego rodzaju wsparcia instytucji pomocowych korzysta znaczna liczba mieszkańców. Powiat obejmuje swoim zasięgiem gminy: Ostrowiec Świętokrzyski, Baltów, Bodzechów, Ćmielów, Kunów i Waśniów. Diagnozując środowiska rodzinne zagrożone dysfunkcją w wypełnianiu powierzonych im zadań, koniecznym wydaje się uwzględnienie nie tylko klientów ośrodków pomocy społecznej, ale i tych którzy nie korzystają z pomocy instytucjonalnej, chociaż jej wymagają. Trzeba mieć bowiem świadomość, że dane statystyczne nie oddają rzeczywistych problemów osób, które często żyją na granicy ubóstwa albo też nie mogą otrzymywać świadczeń pomocy społecznej z uwagi na uzyskiwany dochód nieznacznie przekraczający *kryterium dochodowe* uprawniające do uzyskania takiego wsparcia.

Rodzina jest niewątpliwie najlepszym środowiskiem wychowawczym dla dziecka. Jednakże, współczesne rodziny borykają się z różnego rodzaju problemami życia codziennego. Na ich dezintegrację wpływa niekorzystna sytuacja materialna, mieszkaniowa, narastająca frustracja spowodowana bezrobociem. Utrata pracy powoduje znaczne, a niekiedy krytyczne obniżenie się poziomu finansowego rodziny. Niski status ekonomiczny rodziny często prowadzi do sytuacji stresogennych, nasilenia się trudności interpersonalnych w rodzinie, zwiększenia agresji, pojawienia się różnego rodzaju uzależnień, wzrostu przestępczości, itp. Brak stałego zatrudnienia rodziców, migracje i emigracje w celu znalezienia pracy, podejmowanie niskopłatnych prac dorywczych niekorzystnie wpływa na kondycję współczesnych rodzin.

Niezaradność rodziny w opiece i wychowaniu własnych dzieci wynika najczęściej z występowania innych patologii tj.: alkoholizmu, przemocy domowej. Prowadzi to do nieudolności w pełnieniu ról rodzicielskich, małżeńskich, zawodowych itd. Problemy wychowawcze w środowisku rodzinnym, szkolnym ujawniają się u dzieci i młodzieży w postaci zachowań buntowniczych, agresywnych, konfliktowych, łamanie przez nie panujących obyczajów, norm, odrzucenia wartości. Niewłaściwa atmosfera panująca w domu rodzinnym, konflikty, błędy wychowawcze, brak odpowiedzialności za dzieci prowadzą do rozluźnienia więzi między członkami rodziny.

Bywają także takie sytuacje, w których dziecko należy odseparować od rodziny naturalnej w celu zabezpieczenia mu właściwych warunków rozwoju. Bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych niejednokrotnie jest przyczyną wymuszającą konieczność zapewnienia dziecku możliwości właściwego rozwoju w różnych formach pieczy zastępczej, do prowadzenia których zobowiązany jest powiat. Współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo – wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo – terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym należy do zadań własnych gminy. Zasady partycypowania gmin w tym zakresie zostały szczegółowo określone w ustawie.

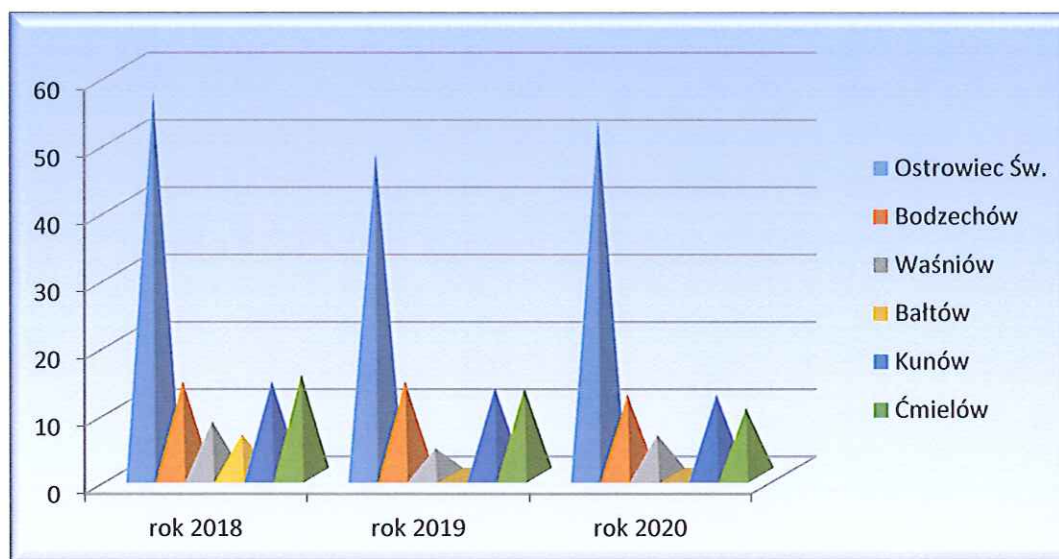
Ośrodki pomocy społecznej zajmują się osobami wymagającymi wsparcia w radzeniu sobie z trudnościami życia codziennego. Instytucje te realizują świadczenia w formie rzeczowej, usługowej, bądź finansowej. Istnieje także możliwość skorzystania z porad wpisanych w działalność ośrodków określaną jako *praca socjalna* lub *specjalistyczne poradnictwo*. Dodatkowo, rodziny przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczej mogą być objęte pomocą asystenta rodziny. Ważnym elementem systemu są rodziny wspierające i placówki wsparcia dziennego. Dotychczas na terenie Powiatu Ostrowieckiego tego rodzaju rodziny nie zostały utworzone. Kryzys dotykający rodzinę może być przezwyciężony tylko w przypadku obustronnego zaangażowania jej członków i instytucji powołanych do świadczenia tego rodzaju specjalistycznej pomocy. Niekiedy jego zażegnanie może nastąpić po udzieleniu w odpowiednim czasie właściwego wsparcia.

Tabela 1. Liczba rodzin objętych opieką asystenta rodziny w poszczególnych gminach.

Rok	2018	2019	2020
Gmina/miasto			
Ostrowiec Świętokrzyski	57/9*	48/2*	53/9
Bodzechów	14/2*	14/4*	12/3
Waśniów	8	4	6
Baltów	6/0	0	0
Kunów	14/2*	13/2*	12/0
Ćmielów	15/4*	13/5*	10/2

*Liczba rodzin naturalnych dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej.

Wykres 1. Liczba rodzin objętych opieką „asystenta rodziny” w poszczególnych gminach na terenie Powiatu Ostrowieckiego w latach 2018 – 2020.

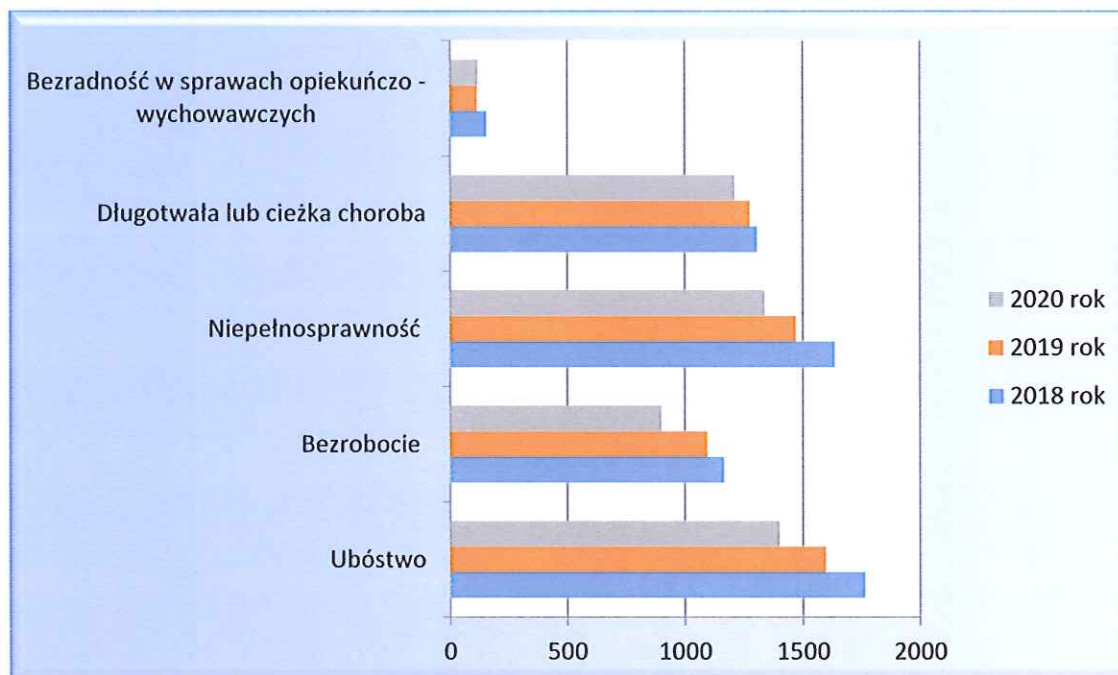
Źródło: opracowanie własne PCPR na podstawie danych przekazanych przez OPS-y funkcjonujące na terenie Powiatu Ostrowieckiego.

Tabela 2. Powody oraz liczba rodzin, którym przyznano świadczenia z pomocy społecznej w poszczególnych gminach Powiatu Ostrowieckiego w latach 2018 – 2020.

Źródło: opracowanie własne PCPR na podstawie danych przekazanych przez OPS-y funkcjonujące na terenie Powiatu Ostrowieckiego.

Gmina	Ostrowiec Świętokrzyski			Bodzechów			Wąsziów			Baltów			Kunów			Ćmielów		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020
Powody przyznania pomocy	Rok																	
Uboństwo	936	822	756	229	196	181	7	10	9	70	73	74	293	246	235	229	250	146
Sieroctwo	2	2	b/d	b/d	b/d	0	0	0	0	b/d	b/d	b/d	0	0	0	b/d	1	2
Bezdomność	121	91	93	2	3	3	4	0	5	0	1	1	4	3	4	3	11	8
Potrzeba ochrony wieloletniości	29	34	b/d	39	33	28	2	8	1	17	18	15	12	13	15	18	19	17
Bezrobocie	450	345	320	215	197	156	60	46	44	42	44	51	206	203	183	191	260	146
Niepełnosprawność	980	899	796	159	140	124	137	113	102	78	66	76	174	138	125	108	116	115
Długotrwała lub ciężka choroba	868	879	829	25	30	29	39	36	35	44	32	30	184	158	143	144	142	145
Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	133	98	74	6	8	12	0	1	10	9	5	5	3	3	4	b/d	b/d	14
Przemoc w rodzinie	10	11	13	3	1	7	1	3	1	1	1	1	2	2	0	b/d	b/d	b/d
Potrzeba ochrony macierzyństwa	59	58	54	16	15	43	5	5	1	7	4	5	18	16	36	23	31	b/d
Alkoholizm	292	289	262	14	21	19	11	9	3	24	19	17	37	32	27	25	22	16
Narkomania	10	9	9	4	2	2	0	0	0	1	0	1	1	0	0	b/d	b/d	b/d
Trudności przystosowaniu do życia po zwolnieniu z ZK	35	30	25	3	5	5	1	2	1	0	1	0	10	5	9	6	8	4
Bezradność w sprawach opiekuńczo wychowawczych, rodzina:																		
- niepełna	b/d	b/d	98	95	10	12	1	9	2	9	9	8	3	6	12	37	34	11
- wieloletnia			14	16	2	5	7	6	8	6	6	4	2	3	4	11	12	11
Zdarzenie losowe	3	1	5	6	2	1	3	4	4	0	1	0	2	4	2	3	11	5
Sytuacja kryzysowa	2	1	b/d	b/d	8	20	0	0	0	2	0	1	0	0	0	2	2	b/d

Wykres 2. Struktura najczęstszych powodów przyznawania świadczeń przez ośrodki pomocy społeczne na terenie Powiatu Ostrowieckiego w latach 2018 – 2020.

Źródło: opracowanie własne PCPR na podstawie danych przekazanych przez OPS-y funkcjonujące na terenie Powiatu Ostrowieckiego.

Z tabeli nr 1 wynika, że największa liczba rodzin objęta jest wsparciem asystentów rodziny na terenie gminy Ostrowiec Świętokrzyski. Na ten wynik może mieć wpływ to, że gmina ta jest zamieszkiwana przez największą liczbę mieszkańców powiatu. Praca asystentów z rodzinami jest ukierunkowana na działania profilaktyczne oraz dążenie do utrzymania dzieci w rodzinach naturalnych poprzez wspieranie ich członków w przywracaniu zdolności do należytego wypełniania zadań.

Biorąc pod uwagę dane zamieszczone w tabeli nr 2, można wywnioskować, że największą liczbę osób korzystających z pomocy ośrodków pomocy społecznej odnotowano z uwagi na ubóstwo, bezrobocie, niepełnosprawność oraz długotrwałą lub ciężką chorobę. Nadmienić należy również, że w dalszym ciągu duża liczba rodzin korzysta z usług pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, a także potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności. W ostatnich latach utrzymuje się tendencja spadkowa dotycząca liczby rodzin dotkniętych tym problemem w gminach: Ostrowiec Świętokrzyski, Bodzechów, Kunów. Ponadto wyniki wskazują, że w analizowanym okresie na wysokim poziomie plasuje się liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej ze względu na problem alkoholowy, który jest jedyną lub współlistniejącą przyczyną wymuszającą konieczność zapewnienia dziecku pieczy zastępczej.

Z kolei dane statystyczne uzyskane z Komendy Powiatowej Policji w Ostrowcu Świętokrzyskim wskazują na podejmowanie wielu interwencji w rodzinach z powodu przemocy domowej. Poniższa tabela przedstawia liczbę interwencji, w wyniku których

zostały założone Niebieskie Karty w latach 2018 – 2020. Procedura „Niebieskiej Karty” służy nie tylko rozpoznaniu przemocy, rejestracji przebiegu zdarzenia i jego skutków oraz zaplanowaniu pomocy, ale jest ona wykorzystywana w postępowaniu przygotowawczym wszczynanym wobec sprawcy, a także w przypadku podejrzenia stosowania przemocy wobec dziecka.

Tabela 3. Liczba interwencji domowych na terenie Powiatu Ostrowieckiego w latach 2018 – 2020.

Miejsce interwencji \ Rok	2018	2019	2020
Miasto	156	121	111
Wieś	77	69	48
Ogółem:	233	190	159

Źródło: dane uzyskane z Komendy Powiatowej Policji w Ostrowcu Świętokrzyskim

Jak wynika z analizy danych zawartych w tabeli nr 3, uzyskanych z Komendy Powiatowej Policji w 2018 roku, w środowisku miejskim i wiejskim odnotowano zdecydowany wzrost interwencji policji, podczas których wszczynano procedurę „Niebieskie Karty”. Należy zwrócić uwagę na to, że ilość przeprowadzonych przez policję interwencji domowych utrzymuje się na wysokim poziomie, co nie przekłada się na dane otrzymane z ośrodków pomocy społecznej. Może to wynikać z tego, że nie wszystkie rodziny, w których występuje zjawisko przemocy są klientami pomocy społecznej, bądź udzielenie wsparcia nastąpiło z innego powodu. Ingerencja różnych instytucji w środowiskach dotkniętych tym problemem jest konieczna i uzasadniona, ponieważ przemoc może stanowić bezpośrednie zagrożenie zdrowia lub życia dzieci i innych osób przebywających w tych rodzinach. Należy nadmienić, iż w 2020 roku obniżyła się liczba interwencji domowych w powiecie Ostrowieckim.

Tabela 4. Liczba aktywnych Niebieskich Kart w latach 2018 – 2020.

Rok	2018	2019	2020
Liczba Niebieskich Kart	233	190	206

Źródło: dane uzyskane z Powiatowej Komendy Policji w Ostrowcu Św.

Jak wskazują powyższe dane, liczba interwencji związanych z aktami przemocy w rodzinie zmniejszyła się w 2019 roku. Natomiast w 2020 roku ponownie wzrosła.

W dalszej części niniejszego podrozdziału podjęto analizę danych dotyczącą liczby ofiar przemocy domowej uwzględniając podział ze względu na płeć.

Tabela 5. Liczba „ofiar przemocy” domowej w Powiecie Ostrowieckim w latach 2018 – 2020.

Płeć	Rok	2018	2019	2020
		Kobiety	203	174
	Mężczyźni	21	12	11
	Dziewczęta	81	48	48
	Chłopcy	103	63	40
	Ogółem:	408	297	247

Źródło: dane uzyskane z Komendy Powiatowej Policji w Ostrowcu Świętokrzyskim.

Analizując dane z tabeli nr 5, zauważa się dużą liczbę ofiar przemocy domowej wśród kobiet i dzieci. Informacje te są istotne dla Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Ostrowcu Świętokrzyskim, ponieważ pozwalają na ukierunkowanie osób prowadzących rodzinne bądź instytucjonalne formy pieczy zastępczej w procesie opiekuńczo - wychowawczym.

Tabela 6. Liczba sprawców przemocy domowej w Powiecie Ostrowieckim w latach 2018 – 2020.

Płeć	Rok	2018	2019	2020
		Kobiety	19	13
	Mężczyźni	214	174	145
	Dziewczęta	0	0	0
	Chłopcy	0	3	0
	Ogółem:	233	190	159

Źródło: dane uzyskane z Komendy Powiatowej Policji w Ostrowcu Świętokrzyskim.

Z pozyskanych od Komendy Powiatowej Policji w Ostrowcu Świętokrzyskim danych wynika, że osobami stosującymi przemoc domową są przeważnie mężczyźni. Zaobserwować można spadek liczby sprawców przemocy w na przełomie 2018 r. – 2020 r. Teren Powiatu Ostrowieckiego objęty jest jurysdykcją Sądu Rejonowego w Ostrowcu Świętokrzyskim III Wydział Rodzinny i Nieletnich, który rozpatruje sprawy gmin: Ostrowiec Świętokrzyski, Bodzechów, Waśniów, Kunów oraz Baltów. Natomiast Sąd Rejonowy w Opatowie III Wydział Rodzinny i Nieletnich obejmuje swoim działaniem gminę Ćmielów.

Tabela 7. Zastosowane środki wychowawcze i poprawcze przez Sądy Rejonowe.

Rodzaj Rok	środka	Sąd Rejonowy					
		III Wydział Rodzinny i Nieletnich					
		w Ostrowcu			w Opatowie		
		2018	2019	2020	2018	2019	2020
Upomnienie		72	34	34	24	11	10
Zobowiązanie do określonego postępowania		0	0	0	13	4	0
Nadzór odpowiedzialny rodziców lub opiekunów		10	6	6	0	0	0
Nadzór kuratora		32	28	28	24	13	8
Skierowanie do ośrodka kuratorskiego		8	5	6	0	0	0
Zakaz prowadzenia pojazdów		0	0	1	0	0	0
Umieszczenie w młodzieżowym ośrodku wychowawczym		5	6	4	3	2	2
Umieszczenie w zakładzie leczniczo wychowawczym		0	1	0	0	0	0
Zakład poprawczy		0	0	0	2	0	0

Źródło: dane uzyskane z Sądu Rejonowego w Ostrowcu Świętokrzyskim.

Z analizy danych z lat 2018 – 2020 zawartych w tabeli nr 7 wynika, że najczęstszymi środkami zastosowanymi przez sądy były upomnienia oraz nadzór kuratora.

Do zadań sądów należy także prowadzenie spraw o przysposobienie. Ostateczne zakończenie procesu adopcyjnego, monitorowanego dotychczas przez ośrodki adopcyjno – opiekuńcze, poprzez wydanie stosownych orzeczeń obrazuje tabela nr 8.

Tabela 8. Liczba dzieci umieszczonych w rodzinach adopcyjnych w latach 2018 - 2020.

Sąd Rejonowy					
III Wydział Rodzinny i Nieletnich					
w Ostrowcu Świętokrzyskim			w Opatowie		
2018	2019	2020	2018	2019	2020
4	6	6	5	4	2

Źródło: dane uzyskane z Sądu Rejonowego w Ostrowcu Świętokrzyskim i w Opatowie

Z tabeli nr 8 wynika również, że liczba dzieci umieszczonych w latach 2018 – 2020 w rodzinach adopcyjnych przez Sąd Rejonowy w Ostrowcu Świętokrzyskim i Sąd Rejonowy w Opatowie jest niewielka.

Podsumowując, należy stwierdzić, że potrzeby wspierania rodzin w różnych sferach życia wymagają wprowadzania nowoczesnych rozwiązań zarówno środowiskowych, jak i instytucjonalnych. Pomoc rodzinie przeżywającej trudności staje się priorytetowym zadaniem, bowiem rodzina stanowi podstawowy element społeczeństwa gwarantujący jego rozwój.

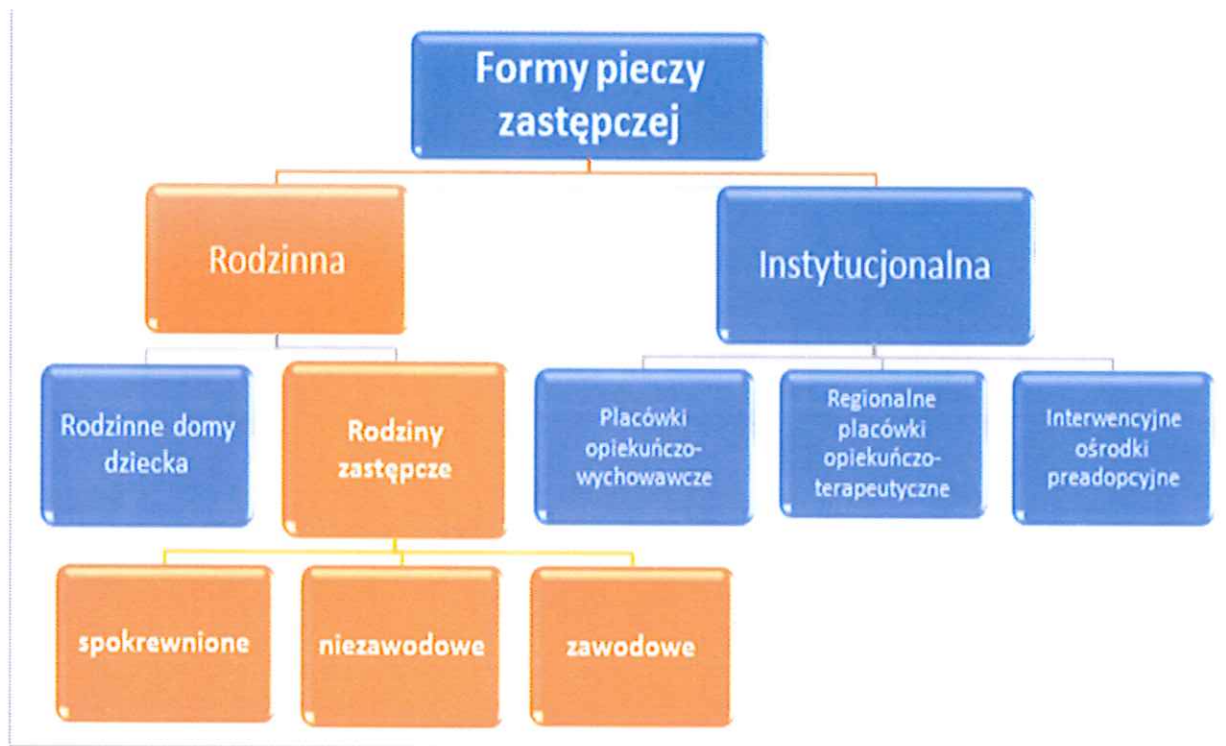
4. Piecza zastępcza w Powiecie Ostrowieckim.

System pieczy zastępczej to zespół osób, instytucji i działań mających na celu zapewnienie czasowej opieki i wychowania dzieciom w przypadku niemożności sprawowania takowej opieki i wychowania przez rodziców. Wspieranie rodziny należy do zadań gminy, natomiast zapewnienie dziecku pieczy zastępczej to zadanie powiatu. Jednostkami organizacyjnymi wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej są jednostki organizacyjne samorządu terytorialnego, wykonujące zadania w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, placówki wsparcia dziennego, organizatorzy rodzinnej pieczy zastępczej, placówki opiekuńczo – wychowawcze, regionalne placówki opiekuńczo – terapeutyczne, interwencyjne ośrodki preadopcyjne, ośrodki adopcyjne oraz podmioty, którym zlecono realizację zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej.

Pieczka zastępcza zapewnia:

- 1) „pracę socjalną” z rodziną - umożliwiając powrót dziecka do rodziny lub, gdy jest to niemożliwe, dążenie do przysposobienia dziecka, a w przypadku braku możliwości przysposobienia dziecka – opiekę i wychowanie w środowisku zastępczym;
- 2) przygotowanie dziecka do:
  - a) godnego, samodzielnego i odpowiedzialnego życia,
  - b) pokonywania trudności życiowych zgodnie z zasadami etyki,
  - c) nawiązywania i podtrzymywania bliskich, osobistych i społecznie akceptowalnych kontaktów z rodziną i rówieśnikami, w celu łagodzenia skutków doświadczenia straty i separacji oraz zdobywania umiejętności społecznych, zaspokojenia potrzeb emocjonalnych dzieci, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb bytowych, zdrowotnych, edukacyjnych i kulturalno-rekreacyjnych.

Pieczka zastępcza jest sprawowana w formie rodzinnej i instytucjonalnej. Umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej następuje na podstawie orzeczenia sądu, a w przypadku pilnej konieczności na wniosek lub za zgodą rodziców dziecka, na podstawie umowy zawartej między rodziną zastępczą lub prowadzącym rodzinny dom dziecka, a starostą właściwym ze względu na miejsce zamieszkania tej rodziny lub miejsce prowadzenia rodzinnego domu dziecka.

4.1. Rodzinna piecza zastępcza.

Zgodnie z założeniami ustawy formami rodzinnej pieczy zastępczej są:

1) Rodzina zastępcza:

- spokrewniona
- niezawodowa
- zawodowa

2) Rodzinny dom dziecka

- Zgodnie z art. 41 rodzinę zastępczą lub rodzinny dom dziecka tworzą małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim, u których umieszczono dziecko w celu sprawowania nad nim pieczy zastępczej.
- Rodzinę zastępczą spokrewnioną tworzą małżonkowie lub osoba, o których mowa w ust. 1, będący wstępnymi lub rodzeństwem dziecka.
- Rodzinę zastępczą zawodową lub niezawodową tworzą małżonkowie lub osoba, o których mowa w ust. 1, niebędący wstępnymi lub rodzeństwem dziecka.

Rodzina zastępcza oraz rodzinny dom dziecka zapewniają dziecku całodobową opiekę i wychowanie, a w szczególności:

- ✓ traktują dziecko w sposób sprzyjający poczuciu godności i wartości osobowej,
- ✓ zapewniają dostęp do przysługujących świadczeń zdrowotnych,
- ✓ zapewniają kształcenie, wyrównywanie braków rozwojowych i szkolnych,
- ✓ zapewniają rozwój uzdolnień i zainteresowań,

- ✓ zaspokajają jego potrzeby emocjonalne, bytowe, rozwojowe, społeczne oraz religijne,
- ✓ zapewniają ochronę przed arbitralną lub bezprawną ingerencją w życie prywatne dziecka,
- ✓ umożliwiają kontakt z rodzicami i innymi osobami bliskimi, chyba, że sąd postanowi inaczej.

Pelnienie funkcji rodziny zastępczej oraz prowadzenie rodzinnego domu dziecka może być powierzone osobom, które:

- ✓ dają rękojmię należytego sprawowania pieczy zastępczej,
- ✓ nie są i nie były pozbawione władzy rodzicielskiej, oraz władza rodzicielska nie jest im ograniczona ani zawieszona,
- ✓ wypełniają obowiązek alimentacyjny – w przypadku, gdy taki obowiązek w stosunku do nich wynika z tytułu egzekucyjnego,
- ✓ nie są ograniczone w zdolności do czynności prawnych,
- ✓ są zdolne do sprawowania właściwej opieki nad dzieckiem, co zostało potwierdzone:
  - zaświadczeniem lekarskim o stanie zdrowia wystawionym przez lekarza podstawowej opieki zdrowotnej **oraz**
  - opinią o posiadaniu predyspozycji i motywacji do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka wystawioną przez psychologa, który posiada co najmniej wykształcenie wyższe magisterskie na kierunku psychologia oraz 2 - letnie doświadczenie w poradnictwie rodzinnym;
    - przebywają na terytorium **Rzeczypospolitej Polskiej**;
    - zapewnią odpowiednie warunki bytowe i mieszkaniowe umożliwiające dziecku zaspokajanie jego indywidualnych potrzeb, w tym:
      - rozwoju emocjonalnego, fizycznego i społecznego,
      - właściwej edukacji i rozwoju zainteresowań,
      - wypoczynku i organizacji czasu wolnego.

W Powiecie Ostrowieckim rodzinną pieczę zastępczą stanowią:

- rodziny zastępcze spokrewnione,
- rodziny zastępcze niezawodowe,
- rodziny zastępcze zawodowe pełniące funkcję pogotowia rodzinnego,

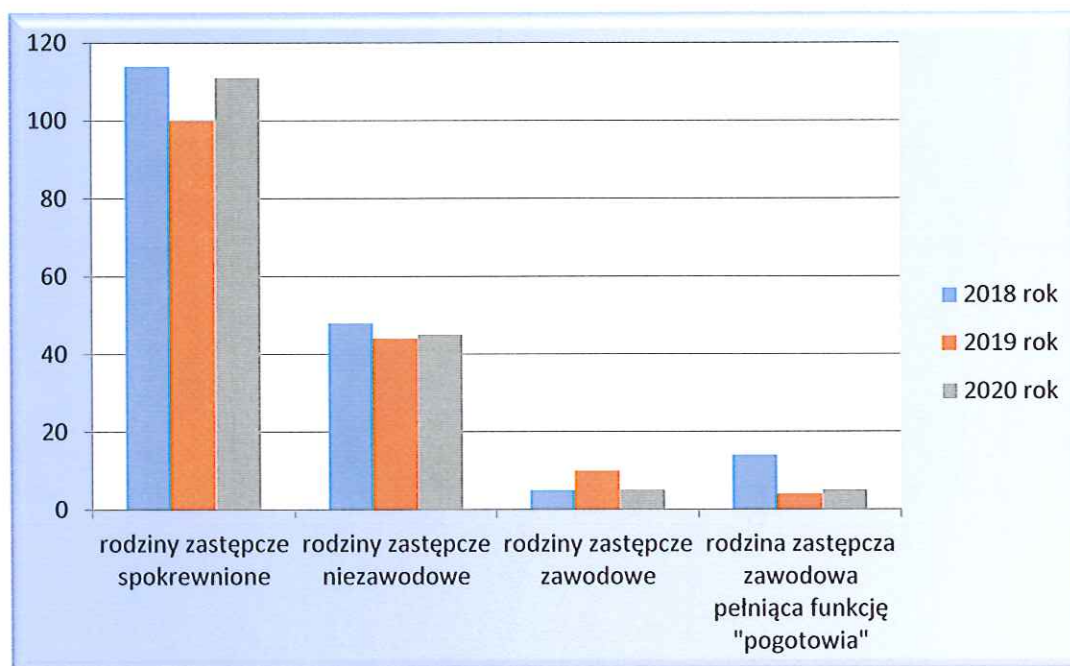
Z analizy sprawozdań własnych tut. Centrum za okres 2018 – 2020 wynika, że wychowankami pieczy zastępczej są dzieci, które zostały umieszczone poza rodziną głównie na skutek uzależnienia rodziców od alkoholu, bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych, długotrwałej lub ciężkiej choroby oraz bezrobocia, które w znacznym stopniu uniemożliwia sprawowanie opieki nad dzieckiem. Część dzieci przebywa w rodzinach zastępczych na skutek utraty jednego lub obojga rodziców.

Tabela 9. Liczba dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej w latach 2018 – 2020.

Rok	Liczba dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej
2018	188
2019	164
2020	166

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PCPR w Ostrowcu Świętokrzyskim.

Wykres 3. Liczba dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej w latach 2018 – 2020.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PCPR w Ostrowcu Świętokrzyskim.

W 2018 roku w rodzinnej pieczy zastępczej łącznie przebywało 188 dzieci, w tym: 114 w rodzinie zastępczej spokrewnionej, 48 w rodzinie zastępczej niezawodowej, 5 w rodzinie zastępczej zawodowej i 14 w rodzinie zastępczej zawodowej pełniącej funkcję pogotowia rodzinnego oraz 7 w rodzinnym domu dziecka.

W 2019 roku w rodzinnej pieczy zastępczej łącznie przebywało 164 dzieci: w tym 100 w rodzinie zastępczej spokrewnionej, 44 w rodzinie zastępczej niezawodowej, 10 w rodzinie zastępczej zawodowej i 4 w rodzinie zastępczej zawodowej pełniącej funkcję pogotowia rodzinnego oraz 6 w rodzinnym domu dziecka.

W roku 2020 na terenie Powiatu Ostrowieckiego funkcjonowało 132 rodzinne formy pieczy zastępczej, w których przebywało 166 dzieci/osób pełnoletnich. W roku tym na podstawie 27 nowych postanowień Sądu w rodzinnej pieczy zastępczej umieszczono 33 dzieci pozbawionych częściowo lub całkowicie opieki rodzicielskiej. „Ruch dzieci” pomiędzy poszczególnymi formami wsparcia w 2020 roku przedstawia się następująco:

- 16 dzieci w rodzinach zastępczych spokrewnionych,
- 10 dzieci w rodzinach zastępczych niezawodowych,
- 3 dzieci w zawodowych rodzinach zastępczych pełniących funkcję pogotowia rodzinnego,
- 1 dziecko w rodzinnym domu dziecka,
- 3 dzieci powróciło do rodzin biologicznych,
- 21 dzieci z uregulowaną sytuacją prawną zostało zgłoszonych do Świętokrzyskiego Ośrodka Adopcyjnego w Kielcach,
- 2 małoletnich zostało przysposobionych,
- 11 osób pełnoletnich opuściło rodzinną pieczę zastępczą,
- 1 dziecko z rodziny zastępczej niezawodowej postanowieniem sądu zostało przeniesione do rodziny spokrewnionej,
- 1 dziecko z rodziny zastępczej zawodowej pełniącej funkcję pogotowia rodzinnego postanowieniem Sądu zostało przeniesione do instytucjonalnej pieczy zastępczej,
- 1 dziecko z RDD zostało przeniesione do rodziny spokrewnionej,
- 1 dziecko z RDD zostało przeniesione do rodziny niezawodowej,
- dla 3 wychowanków z rodziny zastępczej zawodowej (w związku z rozwiązaniem RDD) zostało wydane postanowienie o umieszczeniu w placówce opiekuńczo – wychowawczej.

Na terenie Powiatu Ostrowieckiego przebywało 13 dzieci pochodzących z innych powiatów, które zamieszkiwały w 9 rodzinach, natomiast 17 dzieci z terenu Powiatu Ostrowieckiego zamieszkiwało na terenie innych powiatów.

Dotychczasowe doświadczenia wskazują, że rodzinne formy opieki zastępczej są bardzo ważnym elementem w systemie opieki nad dzieckiem. W środowiskach tych dzieci są wychowywane przez stałych opiekunów, którzy poprzez swoje oddziaływania w sposób naturalny uczą je pełnienia określonych ról społecznych i wprowadzają w dorosłe życie. Rodzinie zastępczej oraz prowadzącemu rodzinny dom dziecka na każde umieszczone dziecko przysługuje świadczenie pieniężne na pokrycie kosztów jego utrzymania oraz inne dodatki, świadczenia, wynagrodzenia na zasadach określonych w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Zestawienie wydatkowanych środków finansowych na powyższe cele w latach 2018 - 2020 przedstawia poniższa tabela nr 10.

Tabela 10. Środki finansowe wydatkowane przez Powiat Ostrowiecki w latach 2018 – 2020 na pokrycie kosztów utrzymania rodzin zastępczych i pełnoletnich wychowanków rodzin.

Rok	Środki wydatkowane /w zł/
2018	1 744 283, 00
2019	1 622 606, 44
2020	1 651 013, 00

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PCPR w Ostrowcu Świętokrzyskim.

4.2. Organizator rodzinnej pieczy zastępczej.

Działając zgodnie z art. 76 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z dnia 2020 r. poz. 821.), zwanej dalej „ustawą” - Zarządzeniem Starosty Ostrowieckiego Nr Or.I.120.50.2011 z dnia 12.10.2011 roku na organizatora rodzinnej pieczy zastępczej w Powiecie Ostrowieckim zostało wyznaczone Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ostrowcu Świętokrzyskim. Zgodnie z ustawą w przypadku, gdy rolę organizatora pełni Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w tej jednostce tworzy się Zespół ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej (PZ), który realizuje zadania organizatora rodzinnej pieczy zastępczej i koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej wynikające z powołanej powyżej ustawy. Pracę Zespołu nadzorują Kierownik Działu ds. Pracy z Rodziną i Dzieckiem oraz Dyrektor Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Ostrowcu Świętokrzyskim. W Zespole Pieczy Zastępczej zatrudniani są koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej, starszy koordynator rodzinnej pieczy zastępczej, Starszy specjalista pracy socjalnej - koordynator oraz psycholog. Psycholog oraz koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej zatrudnieni w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie spotykają się z rodzicami zastępczymi w zależności od potrzeb rodziny. Specjaliści pomagają w rozwiązywaniu problemów opiekuńczo – wychowawczych. Rodzice zastępczy mają możliwość wymiany swoich doświadczeń oraz rozmowy ze specjalistami.

Do zadań Organizatora Rodzinnej Pieczy Zastępczej należy w szczególności:

- 1) prowadzenie naboru kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka;
- 2) kwalifikowanie osób kandydujących do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz wydawanie zaświadczeń kwalifikacyjnych zawierających potwierdzenie ukończenia szkolenia, opinię o spełnianiu warunków i ocenę predyspozycji do sprawowania pieczy zastępczej;
- 3) organizowanie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka;
- 4) zapewnienie badań psychologicznych kandydatom do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz rodzinom zastępczym i osobom prowadzącym rodzinne domy dziecka;
- 5) organizowanie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo - wychowawczej typu rodzinnego, wydawanie świadectw ukończenia tych szkoleń oraz opinii dotyczącej predyspozycji do pełnienia funkcji dyrektora i wychowawcy w placówce opiekuńczo - wychowawczej typu rodzinnego;
- 6) zapewnianie rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka szkoleń mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji, biorąc pod uwagę ich potrzeby;

- 7) zapewnianie pomocy i wsparcia osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą w szczególności w ramach grup wsparcia oraz rodzin pomocowych;
- 8) organizowanie dla rodzin zastępczych oraz prowadzących rodzinne domy dziecka pomocy wolontariuszy;
- 9) współpraca ze środowiskiem lokalnym, w szczególności z powiatowym centrum pomocy rodzinie, ośrodkami pomocy społecznej, sądami i ich organami pomocniczymi, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi, a także kościołami i związkami wyznaniowymi oraz z organizacjami społecznymi;
- 10) prowadzenie poradnictwa i terapii dla osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą i ich dzieci oraz dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej;
- 11) zapewnianie pomocy prawnej osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą, w szczególności w zakresie prawa rodzinnego;
- 12) dokonywanie okresowej oceny sytuacji dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej;
- 13) prowadzenie działalności diagnostyczno - konsultacyjnej, której celem jest pozyskiwanie, szkolenie i kwalifikowanie osób zgłaszających gotowość do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej oraz prowadzenia rodzinnego domu dziecka, a także szkolenie i wspieranie psychologiczno - pedagogiczne osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą oraz rodziców dzieci objętych tą pieczą;
- 14) przeprowadzanie badań pedagogicznych i psychologicznych oraz analizy, o której mowa w art. 42 ust. 7 ustawy, dotyczących kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka;
- 15) zapewnianie rodzinom zastępczym zawodowym i niezawodowym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka poradnictwa, które ma na celu zachowanie i wzmocnienie ich kompetencji oraz przeciwdziałanie zjawisku wypalenia zawodowego;
- 16) zapewnianie koordynatorom rodzinnej pieczy zastępczej szkoleń mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji;
- 17) przedstawianie Staroście i Radzie Powiatu Ostrowieckiego corocznego sprawozdania z efektów pracy;
- 18) zgłaszanie do ośrodków adopcyjnych informacji o dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną w celu poszukiwania dla nich rodzin przysposabiających;
- 19) organizowanie opieki nad dzieckiem w przypadku, gdy rodzina zastępcza albo prowadzący rodzinny dom dziecka okresowo nie może sprawować opieki, w szczególności z powodów zdrowotnych lub losowych albo zaplanowanego wypoczynku.

Tabela 11. Liczba pozyskanych kandydatów do sprawowania rodzinnej pieczy zastępczej.

Rok	Liczba kandydatów
2018	12
2019	10
2020	10

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PCPR w Ostrowcu Świętokrzyskim

Szkolenie PRIDE to program edukacyjno - kwalifikacyjny dla kandydatów na rodziny zastępcze. Program umożliwia kandydatom poznanie podstawowych wyzwań związanych z przyjęciem dziecka do rodziny oraz własnych możliwości w tym zakresie. W 2018 roku w miesiącu marcu przeprowadzono „Szkolenie dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej i już utworzonych rodzin zastępczych niezawodowych”, które ukończyło 15 osób.

Zespół kwalifikacyjny uznał, iż 3 osoby (jedna osoba nie pozostająca w związku małżeńskim oraz małżeństwo) pomimo ukończenia szkolenia PRIDE nie otrzymają kwalifikacji do pełnienia funkcji rodziny zastępczej. Po przeanalizowaniu całości dokumentacji zgodnie z art. 44 ust. 1 ustawy zaświadczenie kwalifikacyjne otrzymało 12 osób w tym 5 małżeństw. W 2019 roku 10-cioro kandydatów zakwalifikowano do szkolenia PRIDE. Po przeanalizowaniu całości dokumentacji zgodnie z art. 44 ust. 1 ustawy zaświadczenie kwalifikacyjne otrzymało 10 osób w tym 3 małżeństwa. Szkolenie w 2019 roku prowadzone było przez dwóch trenerów. W całości sfinansowane zostało ze środków EFS w ramach realizowanego Projektu pn. „Razem Rażniej”.

W roku 2020 zorganizowano szkolenie dla 10 osób – kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej i już utworzonych rodzin zastępczych (niezawodowych) w oparciu o podstawy programu PRIDE. W projekcie zaplanowano, że w roku 2021 w szkoleniu PRIDE weźmie udział jeszcze 10 osób. Zabezpieczono środki na pokrycie kosztów zatrudnienia certyfikowanych trenerów oraz koszt zakupu materiałów szkoleniowych.

Podstawowym stanowiskiem w strukturze organizatora rodzinnej pieczy zastępczej jest Koordynator rodzinnej pieczy zastępczej. Zgodnie z art. 77 ust. 1 ustawy rodziny zastępcze i rodzinne domy dziecka obejmuje się na ich wniosek opieką koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej (w stosunku do rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka, nieobjętych opieką koordynatora, zadania koordynatora wykonuje organizator). Koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej zatrudnieni w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Ostrowcu Św. od lipca 2020 roku wykonują swoje zadania w ramach stosunku pracy w systemie zadaniowego czasu pracy – zgodnie z art. 79 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Wprowadzenie takiego systemu pracy pozwala na lepsze pełnienie swoich obowiązków wynikających z w/w ustawy oraz umożliwia nawiązanie

skuteczniejszego kontaktu z podopiecznymi w celu szybszego reagowania w przypadku powstania problemów opiekuńczo – wychowawczych w rodzinie.

Do zadań koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej należy w szczególności:

- 1) udzielanie pomocy rodzinom zastępczym i prowadzącym rodzinny dom dziecka w realizacji zadań wynikających z pieczy zastępczej;
- 2) przygotowanie we współpracy odpowiednio z rodziną zastępczą lub prowadzącym rodzinny dom dziecka oraz asystentem rodziny, a w przypadku gdy rodzinie dziecka nie został przydzielony asystent rodziny – we współpracy z podmiotem organizującym pracę z rodziną, planu pomocy dziecku;
- 3) pomoc rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinny dom dziecka w nawiązaniu wzajemnych kontaktów celem wymiany doświadczeń;
- 4) zapewnianie rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinny dom dziecka dostępu do specjalistycznej pomocy dla dzieci, w tym psychologicznej, reedukacyjnej i rehabilitacyjnej;
- 5) zgłaszanie do ośrodków adopcyjnych informacji o dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną, w celu poszukiwania dla nich rodzin przysposabiających;
- 6) udzielanie wsparcia pełnoletnim wychowankom rodzinnych form pieczy zastępczej;
- 7) przedstawienie corocznego sprawozdania z efektów pracy organizatorowi rodzinnej pieczy zastępczej.

Tabela 12. Liczba koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej i liczba rodzin objętych wsparciem koordynatora.

Rok	Liczba	
	koordynatorów	rodzin
2018	9	130
2019	5	99
2020	5	84

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PCPR w Ostrowcu Świętokrzyskim.

Opieką koordynatora zostały objęte na wniosek rodziny nie tylko te, które nie miały 2 letniego doświadczenia, ale również rodziny, w których występowały problemy opiekuńczo – wychowawcze lub, które w opinii organizatora rodzinnej pieczy zastępczej wymagały takiego rodzaju wsparcia.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ostrowcu Świętokrzyskim zapewnia wsparcie dla rodzinnej pieczy zastępczej w szczególności przez tworzenie warunków do powstawania grup wsparcia i specjalistycznego poradnictwa. Psycholog zatrudniony w tut. Centrum stara się zapewnić rodzinom pomoc w przypadku wystąpienia ewentualnych problemów opiekuńczo – wychowawczych z wychowankami.

W latach 2018 - 2020 zapewniono wsparcie osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą w ramach organizowanych grup wsparcia. Spotkania grup prowadzone

były z udziałem psychologa oraz koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej, rodzin zastępczych i prowadzących rodzinny dom dziecka. Spotkania odbywały się w siedzibie Starostwa Powiatowego w Ostrowcu Świętokrzyskim. W w/w okresie realizacji Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w Ostrowcu Świętokrzyskim, prowadzono systematycznie poradnictwo specjalistyczne dla osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą, ich dzieci biologicznych oraz dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej i pełnoletnim wychowankom.

Tabela 13. Udzielane wsparcie dla pieczy zastępczej przez psychologa.

Rok	Grupy wsparcia (ilość rodzin zastępczych)	Grupy wsparcia (liczba grup)	Liczba udzielonych porad	Ilość przeprowadzonych badań psychologicznych	Ilość wydanych opinii psychologicznych
2018	21	11	74	15	2
2019	32	10	26	36	5
2020	13	3	39	25	2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PCPR w Ostrowcu Świętokrzyskim

Tematyka poruszana podczas spotkań grup wsparcia wynika z bieżących potrzeb uczestników oraz ukierunkowania na wspieranie rodzin zastępczych w odpowiedzialnym rodzicielstwie.

W 2018 roku zostały przeprowadzone grupy wsparcia podczas, których została poruszona z rodzinami zastępczymi następująca tematyka poradnictwa:

1. Asertywność - pożądana cecha w grupie rówieśniczej i środowisku szkolnym, umiejętne organizowanie czasu wolnego, rola zainteresowań w kształtowaniu osobowości dziecka, indywidualne podejście do dziecka w procesie wychowania i edukacji.
2. Ferie zimowe czas odpoczynku, relacje dzieci z rodzicami biologicznymi, współpraca wychowawcy – nauczyciela z rodziną zastępczą, kontakty młodzieży z rówieśnikami w szkole; jak zdobyć akceptację rówieśników oraz jak ważne jest chwalenie dziecka.
3. Świadomość otoczenia w odniesieniu do funkcjonowania rodzin zastępczych zawodowych oraz rodzinnego domu dziecka; obowiązki wychowanków w drodze do samodzielności; świadczenia alimentacyjne i kontakt z rodzicami biologicznymi.
4. Metody pracy z dzieckiem u którego występują trudności w nauce; kontakty małoletnich z rówieśnikami, działalność PCPR oraz współpraca z Sądem; prawa rodzicielskie.
5. Rola nagród i kar w procesie wychowania; nauka odpowiedzialności – poczucie obowiązku; spędzanie czasu wolnego; praca z dzieckiem nadpobudliwym psychoruchowo; podejście nauczycieli do dziecka z trudnościami

wychowawczymi i problemami w nauce; pewność siebie i wiara we własne możliwości.

6. Pełnoletni, a dorosły – znaczenie odpowiedzialności w życiu człowieka; przyszłość wychowanków z rodzin zastępczych; zdobycie zawodu.
7. Relacje pomiędzy opiekunami i dziećmi, wakacyjne wyjazdy za granicę, kontakty z rodzicami biologicznymi w czasie wakacji; podejmowanie ważnych decyzji – wybór szkoły.
8. Rozpoczęcie roku szkolnego i związane z nim wyzwania dla dziecka i opiekunów, granice samodzielności dziecka z uwzględnieniem jego wieku;
9. Problematyka odpowiedzialności i samodyscypliny u małoletnich – metody stymulujące rozwój dzieci w powyższym zakresie; techniki manipulacyjne stosowane przez wychowanków w celu osiągnięcia przez nich konkretnych korzyści.
10. Problematyka zagrożeń wynikających z rozwoju nowych technologii – kwestia uzależnienia od Internetu, gier komputerowych, portali społecznościowych.
11. Funkcjonowanie szkolne dzieci z alkoholowym zespołem płodowym (FAS), autyzmem.

W 2019 roku zostały przeprowadzone grupy wsparcia podczas, których poruszono z rodzinami zastępczymi następującą tematykę:

1. Przeżycie straty najbliższych osób przez dzieci przebywające w pieczy zastępczej.
2. Egzekwowanie ustalonych zasad z małoletnimi przebywającymi w pieczy zastępczej – optymalne sposoby na rozwiązywanie w/w problemu.
3. Potrzeba miłości i akceptacji jako czegoś koniecznego człowiekowi do rozwoju na każdym etapie życia; metody aktywnego słuchania; wykształcenie umiejętności zrozumienia i nazywania uczuć i stanów emocjonalnych dziecka.
4. Opieka zdrowotna nad podopiecznymi przebywających w rodzinach zastępczych.
5. Agresja rówieśników w stosunku do dzieci związana z ich pobytem w rodzinach zastępczych oraz reakcje szkoły na tego typu sytuacje.
6. Doświadczenia separacji, straty i trudne przeżycia z przeszłości i ich wpływ na funkcjonowanie dziecka w rodzinie zastępczej.
7. Bezpieczne korzystanie z Internetu przez dzieci do 13 r.ż.; jak kontrolować oglądane przez małoletniego strony; jakie zagrożenia występują w wirtualnym świecie.
8. Neurobiologiczne aspekty zachowania nastolatków; jak powstają i skąd biorą się emocje; na czym polega wrażliwość emocjonalna.
9. „Burza mózgów” dotycząca zmagania się z codziennymi problemami w wychowaniu dziecka w rodzinie zastępczej.
10. Jak spędzić pierwsze Święta Bożego Narodzenia w rodzinie zastępczej / poza rodziną biologiczną? – doświadczenia uczestników grupy.

W 2020 roku zostały przeprowadzone grupy wsparcia podczas, których poruszono z rodzinami zastępczymi następującą tematykę:

1. Jakie cechy musi posiadać rodzic zastępczy by odpowiednio sprawował swoją funkcję.
2. Czym różni się sprawowanie opieki przez rodzica zastępczego, a rodzica biologicznego.
3. Jakie są największe trudności w sprawowaniu prawidłowej opieki nad wychowywanym dzieckiem umieszczonym w rodzinie zastępczej.
4. Jak nauczyć przyjmowane do rodziny zastępczej dziecko prawidłowych relacji międzyludzkich, biorąc pod uwagę jego trudne doświadczenia z przeszłości.

4.3. Instytucjonalna piecza zastępcza.

Instytucjonalna piecza zastępcza jest sprawowana w formie:

- ✓ Placówki opiekuńczo – wychowawczej;
- ✓ Regionalnej placówki opiekuńczo – terapeutycznej;
- ✓ Interwencyjnego ośrodka preadopcyjnego.

Pobyt w placówce powinien mieć charakter przejściowy tj. do czasu powrotu dziecka do rodziny naturalnej albo ustanowienia dla niego rodziny zastępczej lub adopcyjnej.

Na terenie Powiatu Ostrowieckiego funkcjonuje 5 placówek opiekuńczo - wychowawczych typu socjalizacyjnego:

- 1) Zespół Placówek Opiekuńczo – Wychowawczych „Nasz Dom” przy ul. Szkolnej 19a, 27-400 Ostrowiec Świętokrzyski dysponujący łącznie 28 miejscami, w skład którego wchodzi:
  - Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza „Nasz Dom” – Nr 1
  - Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza „Nasz Dom” – Nr 2

oraz

- 2) Niepubliczna Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza w Małachowie, Małachów Kolonia 2, 27-440 Ćmielów dysponująca łącznie 42 miejscami – prowadzona na zlecenie Powiatu Ostrowieckiego przez Stowarzyszenie „Razem” Na Rzecz Osób Niepełnosprawnych Umysłowo w skład której wchodzi:
  - Niepubliczna Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza w Małachowie – Nr 1,
  - Niepubliczna Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza w Małachowie – Nr 2,
  - Niepubliczna Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza w Małachowie – Nr 3.

Łączna liczba dzieci objętych opieką w podziale na poszczególne placówki opiekuńczo – wychowawcze na terenie Powiatu Ostrowieckiego w latach 2018 – 2020 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 14. Liczba dzieci objętych opieką w placówkach opiekuńczo – wychowawczych w latach 2018 – 2020.

Nazwa placówki	Rok		
	2018	2019	2020
Niepubliczna Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza w Małachowie Nr 1	12	14	14
Niepubliczna Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza w Małachowie Nr 2	10	14	14
Niepubliczna Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza w Małachowie Nr 3	12	16	15
Zespół Placówek Opiekuńczo- Wychowawczych „Nasz Dom Nr 1 i Nr 2 ” w Ostrowcu Świętokrzyskim	27	31	28
Ogółem:	61	75	71

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PCPR w Ostrowcu Świętokrzyskim.

Łączne wydatki poniesione w okresie od dnia 01.01.2018 r. do dnia 31.12.2018 r. na prowadzenie placówek opiekuńczo-wychowawczych funkcjonujących na terenie Powiatu Ostrowieckiego kształtowały się na poziomie 2 817 022,06 zł, a łączne wydatki poniesione w okresie od dnia 01.01.2019 r. do dnia 31.12.2019 r. kształtowały się na poziomie 3 044 035,58 zł. Natomiast łączne wydatki poniesione w okresie od dnia 01.01.2020 r. do dnia 31.12.2020 r. kształtowały się na poziomie 3 180 769,98 zł. Zestawienie tych wydatków przedstawia poniższa.

Tabela 15. Roczne wydatki Powiatu Ostrowieckiego w latach 2018 – 2020 na prowadzenie placówek opiekuńczo – wychowawczych.

Rok	Liczba dzieci	Środki wydatkowane /zł/
2018	61	2 817 022, 06
2019	75	3 044 035, 58
2020	71	3 180 769,98

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PCPR w Ostrowcu Świętokrzyskim.

W ramach realizacji porozumień w sprawie warunków pobytu dzieci pochodzących z terenu Powiatu Ostrowieckiego, a przebywających w placówkach opiekuńczo – wychowawczych na terenie innych powiatów oraz wysokości wydatków na ich opiekę i wychowanie, zawartych pomiędzy Powiatem Ostrowieckim oraz Powiatami: Jędrzejowskim, Opatowskim, Łódzkim i Krasnostawskim, zostały przekazane środki finansowe, które przedstawia tabela nr 16.

Wydatki budżetowe Powiatu Ostrowieckiego na rzecz innych powiatów w ramach porozumień dotyczących pokrywania wydatków przeznaczonych na utrzymanie dzieci

pochożących z terenu naszego powiatu w okresie od dnia 01.01.2018 r. do dnia 31.12.2018 r. wyniosły 324 258,68 zł, w okresie od dnia 01.01.2019 r. do dnia 31.12.2019 r. wyniosły 372 005,81 zł. natomiast wydatki w okresie od dnia 01.01.2020 r. do dnia 31.12.2020 r. wyniosły 358 642,56 zł., co zostało przedstawione w układzie tabelarycznym.

Tabela 16. Roczne wydatki Powiatu Ostrowieckiego w latach 2018 - 2020 na rzecz innych powiatów w ramach porozumień.

Rok	Ilość dzieci	Środki wydatkowane/zł/
2018	7	324 258, 68
2019	8	372 005, 81
2020	9	358 642, 56

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PCPR w Ostrowcu Świętokrzyskim.

5. Pełnoletni wychowankowie pieczy zastępczej.

Zgodnie z ustawą z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej osobie opuszczającej, po osiągnięciu pełnoletności rodzinę zastępczą, rodzinny dom dziecka, placówkę opiekuńczą – wychowawczą lub regionalną placówkę opiekuńczą – terapeutyczną, zwaną dalej „osobą usamodzielnianą”, w przypadku gdy umieszczenie

w pieczy zastępczej nastąpiło na podstawie orzeczenia sądu:

- 1) przyznaje się pomoc na:
  - a) kontynuowanie nauki,
  - b) usamodzielnienie,
  - c) zagospodarowanie;
- 2) udziela się pomocy w uzyskaniu:
  - a) odpowiednich warunków mieszkaniowych,
  - b) zatrudnienia,
  - c) zapewnia się pomoc prawną i psychologiczną.

Warunkiem przyznania pomocy na kontynuowanie nauki i na usamodzielnienie jest złożenie wniosku oraz posiadanie zatwierdzonego indywidualnego programu usamodzielnienia, określającego w szczególności:

- a) zakres współdziałania osoby usamodzielnianej z opiekunem usamodzielnienia;
- b) sposób uzyskania przez osobę usamodzielnianą wykształcenia lub kwalifikacji zawodowych, pomocy w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych oraz w podjęciu przez osobę usamodzielnianą zatrudnienia.

Osoba usamodzielniana co najmniej rok przed osiągnięciem przez nią pełnoletności wskazuje osobę, która podejmuje się pełnienia funkcji opiekuna

usamodzielnienia oraz przedstawia pisemną zgodę tej osoby. Opiekunem usamodzielnienia może być osoba tworząca rodzinę zastępczą, prowadząca rodzinny dom dziecka, koordynator rodzinnej pieczy zastępczej, pracownik socjalny powiatowego centrum pomocy rodzinie, osoba będąca w placówce opiekuńczo - wychowawczej albo regionalnej placówce opiekuńczo -terapeutycznej wychowawcą lub psychologiem, lub inna osoba wskazana przez osobę usamodzielnianą i zaakceptowana przez kierownika powiatowego centrum pomocy rodzinie powiatu właściwego do ponoszenia wydatków na finansowanie pomocy na kontynuowanie nauki i usamodzielnienie. Indywidualny program usamodzielnienia jest opracowywany przez osobę usamodzielnianą wspólnie z opiekunem usamodzielnienia co najmniej na miesiąc przed osiągnięciem przez osobę usamodzielnianą pełnoletności, a następnie jest zatwierdzany przez kierownika powiatowego centrum pomocy rodzinie powiatu właściwego do ponoszenia wydatków na finansowanie pomocy na kontynuowanie nauki i usamodzielnienie. Kierownik powiatowego centrum pomocy rodzinie powiatu właściwego do ponoszenia wydatków na finansowanie pomocy na kontynuowanie nauki i usamodzielnienie informuje powiat właściwy ze względu na planowane miejsce osiedlenia się osoby usamodzielnianej o zamiarze osiedlenia się tej osoby w miejscowości wskazanej w indywidualnym programie usamodzielnienia oraz przesyła mu kopię tego programu i informacje o opiece usamodzielnienia. Zmiany w indywidualnym programie usamodzielnienia może dokonać osoba usamodzielniana wspólnie z opiekunem usamodzielnienia w przypadku zmiany sytuacji życiowej tej osoby. Zmiany programu wymagają zatwierdzenia przez kierownika powiatowego centrum pomocy rodzinie powiatu właściwego do ponoszenia wydatków na finansowanie pomocy na kontynuowanie nauki i usamodzielnienie. Po zakończeniu realizacji indywidualnego programu usamodzielnienia osoba usamodzielniana wraz z opiekunem usamodzielnienia i kierownikiem powiatowego centrum pomocy rodzinie powiatu właściwego do ponoszenia wydatków na finansowanie pomocy na kontynuowanie nauki i usamodzielnienie dokonują oceny końcowej procesu usamodzielnienia. W szczególnie uzasadnionych przypadkach pomoc na kontynuowanie nauki i na usamodzielnienie może być przyznana osobie usamodzielnianej, której indywidualny program usamodzielnienia został zatwierdzony po terminie określonym w art. 145 ust. 4. Pomoc na kontynuowanie nauki i na usamodzielnienie przyznaje się i wypłaca za okres miesiąca kalendarzowego, począwszy od miesiąca, w którym został złożony wniosek o przyznanie pomocy.

Pomoc na kontynuowanie nauki wypłacana jest pełnoletnim wychowankom pieczy zastępczej na czas nauki, nie dłużej niż do ukończenia przez osobę usamodzielnioną 25. roku życia. Pomoc na kontynuowanie nauki przyznaje się osobie usamodzielnianej, jeżeli kontynuuje naukę w szkole, w zakładzie kształcenia nauczycieli, w uczelni, na kursach, jeżeli ich ukończenie jest zgodne z indywidualnym programem usamodzielniania u pracodawcy w celu przygotowania zawodowego. Pomoc ta przysługuje w czasie trwania odpowiednio roku szkolnego, roku

akademickiego, kursu albo przygotowania zawodowego. Wysokość pomocy na kontynuowanie nauki wynosi 526,00 zł miesięcznie.

Pomoc na usamodzielnienie jest przyznawana pełnoletnim wychowankom pieczy zastępczej w formie pieniężnej po ukończeniu przez nich nauki. W szczególnie uzasadnionych sytuacjach pomoc na usamodzielnienie może być przyznana w czasie trwania nauki. Wysokość pomocy na usamodzielnienie uzależniona jest od okresu pobytu wychowanków usamodzielnianych w pieczy zastępczej i wynosi od 1 735 zł. do 6 939 zł.

Pomoc na zagospodarowanie w formie rzeczowej jest przyznawana pełnoletnim wychowankom pieczy zastępczej na zakup niezbędnych urządzeń gospodarstwa domowego, mebli, materiałów niezbędnych do przeprowadzenia remontu i wyposażenia mieszkania, pomocy naukowych.

Tabela 17. Formy pomocy udzielanej pełnoletnim wychowankom pieczy zastępczej w latach 2018 - 2020.

Forma pomocy	Liczba pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej objętych poszczególnymi formami pomocy		
	2018	2019	2020
Pomoc na kontynuowanie nauki	71	57	36
Pomoc na usamodzielnienie	12	16	3
Pomoc na zagospodarowanie	13	13	3
Razem	96	86	42

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PCPR w Ostrowcu Świętokrzyskim.

W tabeli nr 17 zawarto sumaryczne zestawienie danych dotyczących form pomocy z jakich skorzystali wychowankowie rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej. Powyższa tabela ukazuje liczbę beneficjentów poszczególnych form pomocy udzielonej w latach 2018 - 2020. Jak wynika z zestawienia danych, największą grupę wychowanków stanowili korzystający z pomocy *na kontynuowanie nauki*. Tendencja ta w roku 2019 i 2020 jest wyraźnie spadkowa. Najmniej osób skorzystało z pomocy na zagospodarowanie w formie rzeczowej.

W poniższej tabeli nr 18 przedstawiono formy pomocy udzielanej pełnoletnim wychowankom oraz środki finansowe przeznaczane na ten cel w latach 2018 – 2020 r.

Tabela 18. Środki finansowe przeznaczone na pomoc pełnoletnim wychowankom pieczy zastępczej w latach 2018 - 2020.

Forma pomocy	Wysokość środków w zł. na lata		
	2018	2019	2020
Pomoc na kontynuowanie nauki	299 807,81	286 302,21	162 372,24
Pomoc na usamodzielnienie	73 466,00	83 272,00	10 410,00
Pomoc na zagospodarowanie	27089,00	22218,00	4 731,00
Razem	400 362,81	391 792,21	177 513,24

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PCPR w Ostrowcu Świętokrzyskim.

Z zebranych w tabeli nr 18 danych, wynika, że w analizowanym okresie w latach 2018 – 2020 wydatki przeznaczone na pomoc pełnoletnim wychowankom pieczy zastępczej z roku na rok spadają

Podsumowując, powyższe formy pomocy dla pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej cieszą się znacznym zainteresowaniem. Mają one na celu pomoc wychowankom w możliwie odpowiednim starcie życiowym. W tym miejscu należy nadmienić, że te formy pomocy mają przyczynić się do zwiększenia u beneficjenta poziomu samodzielności życiowej, ułatwić integrację społeczną i prowadzić do pełnego uczestnictwa w życiu społecznym. Dlatego też, przyznawanie świadczeń winno być ściśle skorelowane z potrzebami wychowanka i jego indywidualną sytuacją życiową.

6. Cele i rezultaty.

6.1. Cel główny programu.

Celem głównym Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2020- 2023 jest wspieranie rozwoju pieczy zastępczej w Powiecie Ostrowieckim ze szczególnym nastawieniem na tworzenie rodzinnych form pieczy zastępczej oraz specjalnych form instytucjonalnej pieczy zastępczej.

6.2. Cele szczegółowe.

Cel główny programu będzie realizowany w oparciu o następujące cele szczegółowe, które wskazują na kierunki i obszary działań w obrębie zadań wynikających z pieczy zastępczej:

- 1. Rozwój rodzinnych form pieczy zastępczej poprzez promocję idei rodzicielstwa zastępczego oraz tworzenie rodzin zastępczych zawodowych i niezawodowych.*
- 2. Utrzymanie aktualnego poziomu usług w zakresie instytucjonalnej pieczy zastępczej.*
- 3. Wspieranie osób sprawujących różne formy rodzinnej pieczy zastępczej w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczej poprzez zapewnienie specjalistycznego wsparcia.*
- 4. Zapewnienie wszechstronnego wsparcia pełnoletnim wychowankom pieczy zastępczej.*
- 5. Praca z rodzinami naturalnymi dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej.*
- 6. Rozwój instytucjonalnych form pieczy zastępczej (placówki opiekuńczo – wychowawczej i placówki opiekuńczo – terapeutycznej).*

Tabela 19. Harmonogram zadań planowanych w realizacji w Programu na lata 2021 – 2023.

Lp.	Cel szczegółowy	Zadania do realizacji	Termin realizacji	Instytucje odpowiedzialne za realizację
1)	<p>Rozwoj rodzinnych form pieczy zastępczej poprzez promocję idei rodzicielstwa zastępczego oraz tworzenie rodzin zastępczych niezawodowych.</p>	<p>1. Promowanie idei rodzicielstwa zastępczego poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> a. rozpropagowanie w lokalnym środowisku różnych form rodzinnej pieczy zastępczej, b. współpracę z instytucjami i organizacjami na rzecz rozwoju rodzicielstwa zastępczego, c. organizację festynów rodzinnych promujących pieczę zastępczą, kampanii społecznych połączonych z promocją, ulotki, audycje medialne. <p>2. Pozyskanie, kwalifikowanie i szkolenie PRIDE - 20-tu kandydatów na rodziny zastępcze: zawodowe, niezawodowe oraz prowadzenia rodzinnego domu dziecka w ramach realizacji projektu „Razem Razniej”.</p> <p>3. Współpraca z organizacjami pozarządowymi działającymi m.in. na rzecz rodzicielstwa zastępczego.</p> <p>4. Wsparcie na rzecz osób funkcjonujących w ramach pieczy zastępczej w ramach realizacji programu „Razem Razniej”:</p> <ul style="list-style-type: none"> a. według potrzeb dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej, kompensowanie braków edukacyjnych i psychospołecznych, b. budowanie twórczych relacji oraz kształtowanie więzi z rodzicami biologicznymi w formie warsztatów wyjazdowych. 	<p>2021 - 2023</p>	<p>Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ostrowcu Świętokrzyskim przy współpracy z Ośrodkami Pomocy Społecznej z terenu Powiatu Ostrowieckiego oraz działającymi na tym terenie organizacjami pozarządowymi - Stowarzyszeniami. Zakład Doskonalenia zawodowego w Ostrowcu Świętokrzyskim.</p>

<p>2)</p> <p>Utrzymanie poziomu usług w zakresie instytucjonalnej pieczy zastępczej na terenie Powiatu Ostrowieckiego.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Dbanie o wysoki standard istniejących placówek opiekuńczo - wychowawczych. 2. Rozwój instytucjonalnych form pieczy zastępczej (utworzenie placówki opiekuńczo – wychowawczej i placówki opiekuńczo – terapeutycznej). 3. Współpraca placówki z asystentami rodziny w celu opracowania planu pomocy dziecku i powrotu dziecka do rodziny. 4. Systematyczne przygotowanie wychowanków do procesu usamodzielniania. 5. Wsparcie procesu usamodzielnienia i integracji ze środowiskiem, w tym poradnictwo specjalistyczne dla 20 wychowanków opuszczających pieczę zastępczą w ramach realizacji projektu „ Razem Razniej”. 6. Utrzymanie na dotychczasowym poziomie dwóch mieszkań treningowych dla usamodzielnianych wychowanków – zakupionych w ramach realizowanego projektu „ Razem Razniej”. 7. Prowadzenie treningów o szerokim spektrum prawidłowej integracji ze środowiskiem dla lokatorów mieszkań chronionych w tym: poradnictwo prawne, doradztwo zawodowe, wsparcie psychologa, terapeuty itp. 	<p>2021 – 2023</p>	<p>Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ostrowcu Świętokrzyskim przy współpracy z administracją Placówek Opiekuńczo – Wychowawczych, Powiat Ostrowiecki, Stowarzyszenie „Razem” Na Rzecz Osób Niepełnosprawnych Umysłowo. Ośrodki Pomocy Społecznej funkcjonujące na terenie Powiatu Ostrowieckiego Zakład Doskonalenia Zawodowego w Ostrowcu Świętokrzyskim.</p>
<p>3)</p> <p>Wspieranie osób sprawujących różne formy rodzinnej pieczy zastępczej w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczej poprzez zapewnienie specjalistycznego wsparcia.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Organizowanie szkoleń mających na celu podniesienie kompetencji opiekuńczo – wychowawczych rodzin zastępczych. 2. Wsparcie osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą poprzez udzielanie pomocy psychologicznej, pedagogicznej i realizację pracy socjalnej. 3. Prowadzenie grup wsparcia dla rodzin zastępczych. 4. Objęcie rodzin zastępczych opieką i wsparciem koordinatorów rodzinnej pieczy zastępczej. 5. Przyznawanie i wypłacanie przysługujących świadczeń pieniężnych rodzinom zastępczym, zgodnie z przepisami prawa. 	<p>2020 – 2023</p>	<p>Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ostrowcu Świętokrzyskim, Powiat Ostrowiecki, Stowarzyszenie „Razem” Na Rzecz Osób Niepełnosprawnych Umysłowo. Zgromadzenie Sióstr Franciszkanek Rodziny Maryi Prowincji Krakowskiej</p>

4)	<p>Zapewnienie wszechstronnego wsparcia pełnoletnim wychowankom pieczy zastępczej.</p> <p>1. Organizowanie wsparcia osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka oraz placówki opiekuńczo – wychowawcze i regionalne placówki opiekuńczo – terapeutyczne, poprzez wspieranie procesu usamodzielnienia.</p> <p>2. Zapewnienie pełnoletnim wychowankom rodzinnych form pieczy zastępczej wsparcia koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej.</p> <p>3. Finansowanie pomocy przyznawanej osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka, placówki opiekuńczo – wychowawcze lub regionalne placówki opiekuńczo – terapeutyczne.</p> <p>4. Pomoc w uzyskaniu lokalu mieszkalnego.</p> <p>5. Zapewnienie możliwości zamieszkania w mieszkaniach treningowych pozostających w zasobach Powiatu Ostrowieckiego.</p> <p>6. Współpraca z organizacjami pozarządowymi, fundacjami działającymi między innymi na rzecz rodzicielstwa zastępczego.</p> <p>7. Opracowanie i wdrażanie programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej w Powiecie Ostrowieckim.</p>	2021 - 2023	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ostrowcu Świętokrzyskim, Powiat Ostrowiecki. Stowarzyszenie „Razem” Na Rzecz Osób Niepełnosprawnych Umysłowo. Zgromadzenie Sióstr Franciszkanek Rodziny Maryi Prowincji Krakowskiej
5)	<p>Praca z rodzinami naturalnymi dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej.</p> <p>1. Współpraca z osobami i instytucjami działającymi na rzecz aktywizacji rodziny naturalnej dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w celu poprawy ich sytuacji życiowej oraz zmiany stylu życia.</p> <p>2. Motywowanie rodziców biologicznych dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej do współpracy mającej na celu pomoc w przywróceniu im władzy rodzicielskiej poprzez odbudowanie właściwego modelu postępowania w pełnieniu ról społecznych, w tym rodzinnych.</p> <p>3. Utrzymanie Punktu Interwencji Kryzysowej dla mieszkańców powiatu w ramach realizacji projektu „Razem Razniej”</p>	2020 - 2023	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ostrowcu Świętokrzyskim przy współpracy z instytucjami działającymi na rzecz rodzin m.in. Ośrodków Pomocy Społecznej (w tym asystencji), organizacjami pozarządowymi, sądami, placówkami oświatowymi.

Wskaźnikami realizacji zadań będą liczby przeprowadzonych działań, kampanii, spotkań, osób korzystających ze wsparcia.

6.3. Zakładane rezultaty.

1. Podniesienie świadomości społeczności lokalnej o rodzinnych formach pieczy zastępczej.
2. Propagowanie idei rodzicielstwa zastępczego w celu pozyskania kandydatów na rodziny zastępcze w tym organizacja festynów i promocji w ramach realizowanego Projektu pn. „Razem Raźniej”.
3. Uwrażliwienie społeczności lokalnej na konieczność niesienia pomocy dzieciom częściowo lub całkowicie pozbawionym opieki i wychowania w rodzinach naturalnych.
4. Zwiększenie liczby rodzin zastępczych zawodowych i niezawodowych oraz utworzenie placówki opiekuńczo – socjalizacyjnej oraz opiekuńczo – terapeutycznej.
5. Zwiększenie środków finansowych na organizację różnych form wsparcia rodzinnych form pieczy zastępczej poprzez poszukiwanie sponsorów, aplikowanie o środki finansowe zewnętrzne.
6. Podjęcie starań o powrót dzieci przebywających w instytucjonalnej pieczy zastępczej do rodzin biologicznych.
7. Podniesienie kompetencji opiekuńczo-wychowawczych istniejących rodzin zastępczych.
8. Zapoczątkowanie spotkań „superwizyjnych” oraz szkoleń dla rodzinnych form pieczy zastępczej i pracowników tut. Centrum.
9. Zwiększenie liczby dzieci powracających z pieczy zastępczej pod opiekę rodziny naturalnej.
10. Zwiększenie środków na szkolenia, poradnictwo dla wychowanków rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej, którzy przygotowują się do procesu usamodzielnienia oraz tych objętych procesem usamodzielnienia.
11. Zapewnienie pomocy osobom usamodzielnianym poprzez udzielenie wsparcia w realizacji indywidualnych programów usamodzielnienia.
12. Pozyskanie do współpracy nowych specjalistów – terapeutów rodziny.
13. Zgłaszanie do ośrodka adopcyjnego informacji o dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną w celu poszukiwania dla nich rodzin przysposabiających.
14. Szkolenia kadry tut. Centrum w zakresie realizacji zadań organizatora pieczy zastępczej.

Na podstawie analizy danych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Ostrowcu Świętokrzyskim, z których wynika, że większość rodzin zastępczych stanowią rodziny spokrewnione, a także rozeznania potrzeb w zakresie liczby dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej oraz analizy danych dotyczących funkcji pieczy zastępczej, informacji gmin na temat zagrożeń w środowiskach rodzin biologicznych i uwzględniając realne możliwości finansowe powiatu, ustala się limit rodzin zastępczych zawodowych na lata 2021 – 2023 Działając zgodnie z art. 180 pkt 1 ustawy w Programie, określa się limit (nowo utworzonych) rodzin zastępczych zawodowych na lata 2021 – 2023, przedstawiony w tabeli nr 20.

Tabela 20. Limit rodzin zastępczych zawodowych na lata 2021– 2023.

Rok	Limit zawodowych rodzin zastępczych
2021	3
2022	4
2023	5

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PCPR w Ostrowcu Świętokrzyskim.

Limit zawodowych rodzin zastępczych mających funkcjonować w Powiecie Ostrowieckim w okresie 2021 – 2023 określony w tabeli 20 i nie zawiera rodzinnych domów dziecka. Wzrost liczby tej formy pieczy zastępczej jest niewątpliwie wskazany, aby dzieciom potrzebującym pomocy zapewnić opiekę i wychowanie w rodzinnych środowiskach zastępczych. Tworzenie nowych zawodowych rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka będzie odbywało się w zależności od rozeznaczonych potrzeb i przyznaných na rok budżetowy środków finansowych.

Tabela 21. Planowany rozwój form pieczy zastępczej na lata 2021– 2023.

Rok	Forma pieczy zastępczej
2021	Pozyskanie i przeszkolenie kandydatów na rodziny niezawodowe
2022	Uruchomienie placówki socjalizacyjnej
2023	Uruchomienie placówki opiekuńczo - terapeutycznej

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PCPR w Ostrowcu Świętokrzyskim

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wprowadza obowiązek planowania oraz limitowania rodzin zastępczych, funkcjonujących w powiecie. Aktualnie efektywność pozyskiwania nowych kandydatów jest zbyt niska w stosunku do istniejących potrzeb – pomimo organizowania różnych form promocji rodzicielstwa zastępczego (dystrybuowanie ulotek, plakatów, zamieszczanie artykułów w prasie lokalnej i informacji na stronie internetowej, emitowanie audycji radiowych i telewizyjnych).

7. Monitoring i ewaluacja.

Monitoring Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Ostrowieckim na lata 2021 – 2023 prowadzony będzie na podstawie sporządzonej sprawozdawczości z wykonania zadań oraz analizy zbieranych informacji na temat realizacji zadań ujętych w programie. Jego rezultaty będą przedstawiane Radzie Powiatu i Zarządowi Powiatu po zakończeniu każdego roku. Program ma charakter

otwarty i może podlegać ewaluacji w zależności od sytuacji i pojawiających się potrzeb w powyższym zakresie.

PRZEWODNICZĄCY RADY

Mariusz Pasternak

